

ALƏM

№ 4 (4) 2016

TOLİŞİ - TIRKI ZIVONƏDƏ MÜSTƏQİL
ƏDƏBİ-BƏDİİ,
ELMİ-PUBLİSİTİK JURNAL

Sərredaktor:
Vüqar Həmati

Sərredaktori müaven:
Aytən Eyvazon

Reklamı direktor:
Rəzzaq Xansıvo

Fotoqraf:
Vüqar Mıstəfo

REDAKSİYƏ HEYƏTİ:

Camal Lələzoə
Nijat Ağayev
Ağəli Ağayev
Rəhman Heyderov
Alim Hacızadə
Şəhriyar Məjid
Fuad Əliyev

Bə nıvıştəyon qorəş məsulıyyət çı müəlli-
fone. Çı müəllıfon mevqe de redaksiya mevqənə
düz nome bəzıne. Bə redaksiya omə nıvıştəyon
bə dumo oqırdınıyē bedənın.

Bə çap hozobə: 15.12.2016
Format: 60x84 1/8 Sıfarış 089
Tiraj: 200

Bı nümredə:

Tolışi folklor	2
Rafiq Cəlilov, <i>Azərbaycan dilindəki talış sözləri</i>	6
Allahverdi Bayrami, <i>Tolışi homer - Tofiq İlhom-75</i>	8
Camal Lələzoə, <i>“Boy bışəmon bəştədi” kitobi navsıxan</i>	13
Aləmi ğonəğ, <i>Zaur Babayev</i>	16
Vüqar Həmati, <i>Rövşən “Lenkoranski”</i>	26
Mehsun Perzə, <i>“Kəlilə de Dimnə” həxədə kali məlumaton</i>	32
Baləddin Veşo, <i>Yolon jıqo votəşone</i>	34
Tərcümə	36
Çəmə rüşınfikon	37
Əğilon baxşə	
<i>Əli Nasir</i>	41
Nəriman Tolışi	42
İlyas Həbil	43
“Məclisi-Aləm”	
Əli Nasir	44
Nəriman Azəri	44
Rafiq Murad	47
Şəhriyar Məcid	49
Təmkin Fərziyev	50
Yusif Abbasov Likibandıj	50
Elmas Hidayəti	51
Rəzzaq Xansıvo, <i>Xəlifə Siyoli</i>	52
Krossvord	56

TOLIŞI FOLKLOR

Lətifə

"Aləm" jurnalı dəvardə nümrədə çəmə folklori nümunəono bə nəğilon həxədə kali məlumatonon nıvıştəmbe. Bı səfə lətifə janri həxədə iştə handə, zınə kali fikon, məlumaton bəşimə rosine pidəme. Tolişi şifohi xəlxi ədəbiyoti janrono qıləyən lətifəyə. Bı janri həxədə tolişi alimono, tənğidəvonono, ədəbiyotşünosono ve kəson iştə fikon votəşone, iştə zınəninon nıvıştəşone. Əlbəttə, ım folklor çəmənə və har kəsi bı barədə iştə fikon vote həx hestişe. Kali ədəbiyoti odəmon iştə nıvıştə məğaləonədə, sosial şəbəkəonədə, saytonədə iştə nıvıştəyonədə ğeyd kardədən ki, lətifə çı nəğili qıləy neve. Əncəx, az de fiknə rozi be zinedənim və jıqonə sərəsedəm ki, ım düzə fik ni. Az hisob kardədəm ki, lətifə iştən qıləy müstəğil janre. Lətifəon handəkəsonən çok zinedən ki, lətifə bə nəğili oşədə, bəy neze. Bəbe vote ki, bı səbəbi qorəş əvon lətifəon çı nəğili qıləy nev hisob kardədən. Əncəx, çımı fik, fam

jıqoye ki, lətifə nəğlisə kırt, lakonik, yumoristik qıləy müstəğil janire. Lətifə jimonedə bə sərəynə əfoloton, hadisəon, marağinə məğamon, məlumaton de nəsrinə, kırtə formədə, ətrofin əks kardə janre. Çı tolişə xəlxi əksər odəmon təbiyyət hejo bə yumorı, bə satirə, bə sərə meyl kardədə. Bı səbəbi qorəş, çəmə jəqo qıləy folklor nümunə nimone ki, vəyo sərə, satirə, yumor nıbu. Çəmə nəğilon, yolon sıxanon, xəlxi mahneon, hətto, nıfinonədə satirə, yumor heste. Əncəx, lətifə janrədə ım yumor, satirə bə co folklor nisbətən xəyli veye və bəbe vote ki, çı janri əsos mahiyəti təşkil kardədə. Çəmə har lətifədə qıləy ictimai, əqli və ya əxlaqi fikir heste və çə lətifəon oxoyədə ibətinə fikon, çokə məsləhəton, sıxanon hestin. Jıqo lətifəon hestin ki, çəvon oxoyədə oko doə bə i cümlə çı həmin lətifə əsosi təşkil kardədə. Yə'ne, çı həmun lətifə həmə zü, təsir bə i cümlədəye. Bə həmin lakonik ifodə, aforizimi qorəş həmun lətifə bə xəlxi zıvon eqinedə, eli dılədə, məclisonədə qəp jə bedə və yodədə mandedə. Lətifən bənə bızuli, yolon sıxanon ve pevlo bə və bebe vote ki, tolişi folklorədə ən fəalə janrono qıləy hisob bedə. Tolişə xəlxi iştə lətifəonədə iştə xəlxi ğonəğpərvərəti, sərədiməti, müdrikəti, yoliyəti, soyəti, mərdiyəti təsvir kardəşe. Əncəx, dımonnə bərobər həməni mənfı xosiyətinə kovilə odəmon, deməğogon, şəytoni tipədə bə insonon, nomerdə düston, divüəvüjə ruhanion, odəmon, ğəddorə podşoon və s. iştə lətifəonədə tənğid kardəşe və de lətifəon vasitənə bə omə nəslı iştə məsləhəton,

müdrükə fikron rosiniyəşe.

Har xəlxi iştə lətifəon de qıləy obrazi, surəti vasitəne təğdim kardədə. Azərbaycani lətifə janrədə im obraz de Bəhlul Danəndə iyən Məllə Nəsreddini nominə təğdim kardə bedə. Bəhlul Danəndə ərəbi xilafətədə Harun-ər-Rəşidi bıyə bə. Məllə Nəsreddini lətifəon çəy lətifəonsə həm ve, həmən marağinin. De Məllə Nəsreddini nominə doə bə lətifon çı dınyo ve vironədə pevlo bən. V. A. Qodlevski "Anekdotı o Xodje Nasreddine" (Məskovə, 1957, səh. 243) kitobədə nıvıştədə ki, Məllə Nəsreddini Türkiyədə,

Aralıq dıyo ətrofədə bə elkəonədə, Rumıniyədə, Serbiyədə, Kırımədə, Zaqafqaziyədə-har vırədə zinedən. Dağıstanədə, yəhudiyon arədə Nəsreddin ve məhşurə odəme. Əçəy düz kardə lətifəon Hindistonədə, Ğərbi Avropədən bəmə rast omedən. Məllə Nəsreddini lətifəon rüjbərüj ve bedən, zəmon çəy navi qəteyədə ocize. Çı V. A. Qodlevski bə kitobədə nıvıştəyo handeyədə, bəvon dığğətine diyə bıkəmon, bəvindemon ki, im lətifon bə Məllə Nəsreddini sə omə

hadison nin, əçəy düz kardə, hozo kardə lətifonin. Və zəmonə dəyiş be-be xəlxi bə məydon bekarədə lətifəon deçəy nominə təğdim kardə bən.

Tolışi lətifə janriədə jıqo qıləy obraz ni. Çımı zınəy, ve vacibe ki, əmənen iştə milli lətifəon de qıləy obrazinə, nominə dərc bıkəmon, kitobonədə çap bıkəmon ki, əvon çəmə xəlxi nominə bə dınyo pevlo bıbun. Düze, kali lətifəon hestin ki, de Seyx Ğələmi nominə əloğədon və şeşe həmün lətifəon ve bedən. Əv, ağılmand, tədbirin qıləy obraz, surəte. Seyx Ğələmi taminə sıxanon, məzəynə lətifəon çəmə xəlxi tərəfo ve bəqəm kardə bedən və de həvəsinə handə bedən. Çəy lətifəon əsos təsir, marağın be çəy lətifəonədə bə hozocəvobəti, müdrükəti, aqilətiyədəye.

Çəmə folklori lətifə janırı ve ğədim be ğədərən ve marağine. Əve, hələ XVIII-XX əsronədə co xəlxon ədəbiyoti nümayəndon, çəvon folklori qırdə kardəkəson çəmə məholədə de cəmatinə əlağə oğtışone, çəvonku çəmə xəlxi mahneon, adət-ənənə, folklor nümunəon və s. qırdə kardışone və deştə xəlxi nominə təğdim kardışone. Bəçəmə xəxi tarixi müəyən vaxton, devron aid bə im lətifonən bənə folklori co nümunəon zəmonə dəyiş be-be bə co xəlxon zıvon peqordınıyə bən və ıset əvoni bə dınyo deştə xəlxi lətifə nominə təğdim kardə bedən. Düze, bə folklori im nümunə müəyyən vaxtonədə kali tolışə ənıvıston, şairon, ədəbiyotşünoson kamən bıbu, müraciyyət kardəşone. Əncəx, ve təəssüf bıbu ki, de lətifəon qırdə kardenə, bə i vırə cəm kardenə hiç kəs tosbe oxoy məşğul bəni. Tolışi lətifə janri ısetinə, müasir devrədə jiyovınıyə və bə omə nəslı rosınero ve əziyəton kəşə kəsono qıləyən tolışi nasir, tənğidəvon, şair Camal Lələzoəye. Bəbe

vote ki, im rüşinfik har haftə bə əhandon qıləy tojə tolışə lətifə təğdim kardədə. Əçəy lətifəon, əncəx, bə ailə-məişəti aid bə lətifəonku ibarət nin, həmənin tarixi lətifəon, çı eli, cəmati zivono məsə lətifəon, bəçəy ıstəni sə omə hadisonku, çəy nıvıştə lətifəonku ibarətin. Əncəx, im

çı i-dı kəsi ko ni. Bəpe, həmə i bəbəmon, bəştə folklori soyb beşəmon. Jıqo bışu bənə bəçəmə folklori co nümünəon im janrən çı resəo bebəşe, ijənən süte-süte ıstə lətifəon çı co xəlxon ədəbiyotono ba-handemon. Sosial şəbəkəonədə çand vaxte ki, bə tolışə ənıvıştəon, ədəbiyoti odəmon müraciət kardədəmon ki, ıstə zınə folklori nümünəon bəmərə bığandən, çap bıkəmon, həyfin, bıdə qın nıbon. Əncəx, hələ ki, məydonədə hiç çı ni. Əve, de tolışə ədəbiyoti, mədəniyəti koonə məşğul bəkəsonku və çı həmə tolışəonku ve-ve xayş kardədəm ki, bəçəmə folklori soyb beşəon, bəy mərəğ nüşə bıdən, deçəy cəm kardenə, qırdə kardenə məşğul bıbun. Çəmə ədəbiyoti bıne şığ çəmə folklore. Folklor nıbə xəlxi ədəbiyot bənə pütə kındə qıləy çıye. Çı dimo çənədə çok bıçıyoən çəy dılə pütəyə və çə ədəbiyoti inkişofiku qəp jəy, ən kami soyətiye.

**Vüqar Həmati,
Lik, Həmat.**

Xok bəştı sə

İ rüj Şeyx Ğələm məçitədəybən. Qıləy merd bəy sual doydə:

- Şeyx, de jeninə hite bəpeş kom ğosüli doydə lazime?

Şeyx Ğələm votedə: İştı çand sin heste?

Im xonəxo cəvob doydə:

- 40 sinim heste.

Şeyx Ğələm votedə:

- Bəşt səpo.

Merd rərə əştədə səpo. Şeyx bimi votedə:

- "Bismilla" bıvot, daston rost bıke bə həvo.

Im xonəxo tadibəsə "Bismilla" votedə, ıstə daston rost kardədə bə həvo.

Şeyx votedə:

- Ha, ıstə ıstə daston qədə-qədə biyə, bıne bəştə sə.

Merdən daston noydə bəştə sə. Şeyx i bı merdi, i bəçəy daston erəxedə və xəbə səydə:

- Sərəsəyş, bəti çıç vote piyəme?

Merd cəvob doydə:

- Ne.

- Çımi mənə əve ki, cıl sinı heste, hələ im ğosuli zınedəniş. Yəne, xok bəştı sə!

Çə kəbino bə əməl omə

Çı Şeyx Ğələmi dı qılə şoqird bedəşe. Çəvono qıləy çı Ğırono beşəcəğın votedə:

-Ustod, ıcozə bıdə bışom bəştə di bo məlləəti karde. Maşalla bıbu, həni Ğırono beşəm. Şıx Ğələm votedə:

-Balə, çımi hələ təfsir hestışe, mənşüx, nasix hestışe, mehkəmat, mütəşabihat, fiqh, üsul histışe, tı, boy, imoniyən omüt, çəğın bəşeş.

Şoqird Nuh votedə, peyğənbər votedəni, votedə:

-Bəşem ki, bəşem.

Şıx beəloc mandedə, votedə:

-Balə, şedəş bışı, əncəx, xəlxi koonədə veyən bə niğili məşiş. Yə'ne mard peğətəye, məxsusən, bə kəbin bırıyə koon veyən dəməşiş. Ha şəkəsi de zü oğətə əbini, şedəş bışı. Bəti çokə ro!

Bələ, çı Şeyxi ə qılə şoqird sənibəton həmmə elmon iştə ustodiku omüte bəpeş, əvən bo məlloəti kardero bəştə di şedə.

Əlgərəz, soron dəvardədən, i kərəyən Şeyx deştə qıləy tojə şoqirdinə diyon nəvedənbən. İmon omedən bə qləy di kəno beşədənən. Çı di əğılon çokonə imoni vindedən, dəmandədən bimon siğ ğande. Yazıgə Şıx bə şoqirdi votedə:

-Haydi balə, çıgıno diyəro bıbəmon.

Şıx dəmandədə iştə səy mənoin-mənoin oşandə. Hejo de minvoli çı diku diyəro bedən, omedən bə qləy co di kəno, ətrof beşədən. Əmmo, çı di əğılon vitedən bə Şıxi nav, dastnımojiro ov vardədən, de ədəb-ərkoni dəstərxon okardədən.

Şoqird diyə kardədə, vindedə ki, Şıx ijən mənoin-mənoin iştə sə oşandədə.

Şoqird tov vardədəni, Şıxiku xəbə səydə:

-Ya Şıx, im çı sıre bəşimə vəyo siğ ğandeyədə sə oşandione, iyo bəşimə hürmət kardışone. Əncəx, iyoən sə oşandədən, oxo çımı hikmət çiçe?

Şıx votedə:

-Ha, balə, bə diyədə ki, bəmə siğ ğandışone, çə di məllo çımı şoqirdbe, kəxəliz çokonə Ğirono beşe, votışe ki, pidəme bışom bəştə di bo məlloəti kardero. Həni ədəb-əxlaq, co-co elmon onımütışe. Ə, əğılon əçəy bırıyə kəbino bə əməl oməbin. Bə qorəş sə oşandime. İyo ki, bəmə hürmət kardışone, çı di məlloən çımı şoqirdə. Ğərəz Ğironi, ədəb-əxlaq, həmmə elmon omütışe, peşo məlloəti kardero bəştə di oməy. Im xosə balonən çəy bırıyə kəbino bə əməl omən. Ha balə, əvə mətəl mandim bə dınyo qardışı, sə oşandime.

Dızdi çəmə adəte

Tolışi məholi qıləy diədə se qılə dızd hestebən. Çımono qləyni nom Həşim, qıləyni nom Kozim, qıləyni nomən Mədət bedə. Əvon bo cəmatiro hiç çı oğətədən nınbən. İ rüj imon çı i kəsi soo çəy qomüşü dızdedən, bardədən kanə ğəvistonədə kıştedən. Çəy qüjdi iştə arədə bənə bəştə dədə moli paybaxş kardədən. Çəğınən qıləy koğəzədə im sıxanon nıvıştedən, ə koğəziən pevonedən bə qomüşü şoxi.

Çımı nomən Həşime,
Qüjdım harde, təşime.
Çımı nomən Kozime,
Qomüşü püst lozime.
Çımı nomən Mədəte,
Dızdi çəmə adəte.

Saküə

Qıləy kıtı de se qılə morənə bə qıləy xonə dəğandədən, bə kıtı votedən ki, tı bı morəon məqın, imoni məhə. Çı xonə ğapu edoydən, beşədən şedən. Maştə omedən, çı xonə bə okardədən, vindedən, im çiçe, kıtı çı morəon se qılən hardəşe. Kıtıku xəbə səydən:

- Oxo, tı, sıxan doəbe. Im çı koye bəs?

Kıtı hiç iştə əfoliən xərob kardədəni, votedə:

- Mı fik kardime ki, əqəm mı im morəon nəhəm, boçımı balonro saküə bəmande. Peşo bəçımı baləon saküə bədon, bəvoten ki, hiç şımə nəslə morəəğət beşəni.

AZƏRBAYCAN DİLİNDƏKİ TALIŞ SÖZLƏRİ

Rafiq Cəlilov

Cəlilov Rafiq Şahrza zoə 1969-nə sori iyulə manqi 20-də Sumqayıt şəhredə bə dınyo omə. Sumqayıt şəhri 13 nümrəynə məktəb orixiniyəşe, 1987-89-nə soronədə Səveti Orduədə bə vətəni xıdmət kadəşe.

1992-94- nə soronədə Qarabaği müharibədə xoşəxoş, yə'ne deştə dili rizonə iştirək kardəşe. 1997-2002-nə soronədə Lomonosovi nomədə Məskovə Devlət Universitetədə gıyabi təhsil səşe.

"Bizim Respublika" və "Xural" rüjnoməonədə müxbir, "Talışı Sədo" rüjnomədə məsul katib, peşo sərredaktori müaven ko kardəşe. 2011-nə sorədə "Talışon Sədo" rüjnomə təsis kardəşe və tosbə isət çə rüjnomə redaktore.

Xıyzon soybe, 2 avlod və 1 nəvə hestışe.

Müasir Azərbaycan dilində bir çox dillərdən, o cümlədən Talış dilindən alınma sözlərdən istifadə edilir. Ola bilsin bu barədə kimsə artıq elmi iş də yazıb, amma hələ ki, bu tip elmi iş və ya məqalə ilə rastlaşmamışam. Bəzi sözlərin, məxsusən "pencərə" (beş aralı), "çərçivə" (dörd taxta), "çılçıraq" (qırx çırağ) və sairə bu tip sözlərin, baxmayaraq ki, talış dilində də o sözlər məhz o cür izah edilirlər, məhz talış dilindən azərbaycan dilinə keçməsi mübahisə predmeti ola bilər. Çox guman ki, həmin sözlər azərbaycan dilində azəri dilindən yadigardır. Bəzi şərqşunas alimlər indiki Azərbaycan ərazisində əhalinin, türk dilinə keçidincən məhz azəri dilində danışdığını iddia edirlər ki, mən də o iddianı müdafiə edənlərin cərgəsindəyəm. Hesab edirəm ki, azərilər türk dilini öz məişətlərinə daxil etdikcə, yuxarıda göstərdiyim sözlərin türk dilindəki qarşılığını bilmədikləri üçün, həmin sözləri işlək formada saxlayıblar və günü bu gün də o sözlər azərbaycan dilində işlənir. Təbii ki, bu işi biz səviyyədə olan insanlar yox, məhz alim və linqvistlər dərinədən araşdırsalar daha müsbət nəticələr əldə etmiş olarlardı.

Bəzi sözlər var ki, özü-özlüyündə hansı xalqa mənsub olduğunu bildirir. Belə sözlərdən biri də məhz "həftə" sözüdür ki, iranzəmin xalqlarla yanaşı bir çox şərq xalqlarının dilinə məhz tat – parsi dilindən

keçməsi haqqında fikirlərin doğruluğu özündə heç bir şübhə yeri saxlamır. İran dilli xalqlardan, mən bildiyim qədəriyə, məhz tatlar sayarkən yektə, düte, setə, çahartə, pəncətə, şeştə, haftə və s. deyirlər. Digər irandilli xalqların, o cümlədən talışların həftə sözünə sahib çıxma cəhdləri, əgər belə cəhdlər olarsa, bu cür cəhdlər öz dilinə hörmətsizlikdən başqa bir şey deyildir.

Düzdür, müasir “türkoloqlar” bəzi talış sözlərini – məsələn “pambə”, “halay”, “ləvəngi”, “kıştı” kimi sözlərin, heç bir dəlil və sübut gətirmədən “qədim türk sözləri” kimi ictimaiyyətə “sırayırlar”.

Bu kiçik yazımda azərbaycan dilində işlənən bütün talış sözlərindən bəhs etməyəcəm, hesab edirəm ki, bu barədə bizim hörmətli filoloqlarımız, linqvistlərimiz elmi iş yazsalar talış dilinin inkişafına böyük töhvə vermiş olarlar. Mən isə, bu kiçik yazım ilə onlara, kiçicik də olsa, dəstək olmaq fikrindəyəm.

Yazımda ilk olaraq çox sevdiyimiz bəzi meyvə adlarının açmasını vermək istəyirəm. İlk olaraq ŞAFTALI sözünü açmaq istəyirəm. Dəyərli oxucu tələsərək düşünə bilər ki, şaftalı talış sözü deyil və talış dilində açması da ola bilməz. Əslində oxucu düz də fikirləşəcək. Şaftalı talış sözü deyil, amma azərbaycan dilinə talış dilindən keçib. Talışlar şaftalıya HÜŞTÜLÜ deyirlər ki, hüştülü sözü də özlüyündə iki müstəqil sözdən – “hüşt” və “lü” sözlərindən ibarətdir ki, bu sözlər şaftalının tam xassəsini açır. ŞAFTALI deyəndə ağılımıza ilk olaraq nə gəlir? Təbii ki, şaftalının yumuşaq və əlin içinə xoş bir təəssurat verən çox xırda tüklü qabığı, məhz bu cür qabığa talışlar “HÜST” deyirlər. “LÜ” sözünün açması isə “qabıq”dır. “HÜŞT-ü-LÜ” – qabığı hüşt

olan. (hüşt sözünün azərbaycan dilində qarşılığını bilmədiyim üçün elə azərbaycanca da hüşt yazasım oldum), həmin hüştülü sözü müasir azərbaycan dilinə, cüzi hərfi təhriflərlə şaftalı kimi keçərək, qalmışdır.

Digər söz isə ALBALI sözüdür. Albalı sözü talış dilində ALBƏLÜ kimi işlənir və üç müstəqil sözün – “al”, “bə”, “lü” sözlərinin birləşməsindən əmələ gəlmişdir ki, bu sözlərin açması da bu cürdür: “al” – qırmızı, “bə” – olan, “lü” – qabıq, yəni ki, qabığı qırmızı olan. Albalı sözü şaftalı sözünə nisbətən az təhrif edilmişdir.

İndi isə bağçılıqdan məişətimizə qayıtsaq, daha yaxşı olar. Mən məişətimizdə işlənən xeyli talış sözlərini burada yazıb, oxucunu yormağa istəmirəm. Əgər yazıya maraq olarsa, mən “ALƏM” jurnalının gələn saylarında da bu mövzuya qayıdacağam. İndi isə təkcə “çadır” sözünü açmaqla kifayətlənəcəm. Şimali Talışda, yəni ki, Azərbaycan Respublikasının ərazisindəki Talış mahalında əhali çadıra “ÇODO” – (“ÇO” – dörd, “DO” – ağac) deyirlər ki, Cənubi Talışda, yəni ki, İran ərazisindəki Talış mahalında ÇODO, İran talışlarının dil qanunauyğunluğuna əsasən ÇODOR-a (ÇO – dörd, DOR – ağac) çevrilir ki, həmin söz də elə talış dilindən fars, fars dilindən isə azərbaycan dilinə “çadır” kimi daxil olmuşdur.

Hesab edirəm ki, bu kiçik yazım ilə azərbaycan dili ilə məşğul olan şəxslərə, kiçicik də olsa, kömək etmiş oldum.

Rafiq Cəlilov,
Xüsusi olaraq “ALƏM” jurnalı üçün.

TOLIŞI HOMER- TOFIĞ İLHOM-75

Allahverdi Bayrami

(Vəsə əvəzi)

Şahbazov Tofiq Əynəli zəə (Tofiq İlhom) moəobə 09.08.1941-nə sorədə Masalli rayoni Ğızlıvo diədə. Pıəş hukuməti məmur, moəş kolxozi koəke bıə. 9 sinədə şə bə iminə sinif. Çominə sinifədə handeədə iştə ha diqlə çəşi ruşnə qın kardəşe. (Tosə 11 sini i çəşi vindəşe, ə çəşi vindəşni, şe-şe əvən zəyfbə, beruşnə mandə) İştə təhsil dəvom kardəşe məxsusi internat məktəbədə.

1963-1968-nə soronədə əyani handəşe bə vaxtnəni ADU, ıstətnə BDU filoloji fakultədə. 1968-nə soriku de kali fasilə 32 sor muəllim ko kardəşe Ğızlıvo miyonə məktəbədə.

14 sinniku bino kardəşe bə tırki-bə tolişi şeir nıvıştə. Əsəronış çap bıə nobənoə qəzet-jurnalonədə. İminə şeiriş dərcbə

“Azərbaycan pioneri” jurnalədə. Şeironış ən ve çapbə “Leninçi”// “Lənkeran” qəzetədə. Peşo befasilə dərcbə çəy əsəron “Tolişi sədo” rujnomədə (1992-2000)

Tofiq İlhomi lirikə şeiron hay qıləy nəğmə-mahni tisbirədəy. Ve muğənniyon mahni peğandəşone bəçəy şeiron: Baloğlan Əşrəfov, Səməd Tolişi, İsrəfil Məmmədov, İsmayıl Səfərov... bəçəy şeiron peğandəbə mahniyon bə arena beşən. Hətta Tofiq İlhomi iştən bəştə “Nazilə” şeiri musiqi peğandəşe. In mahni ıstətnə Səməd Tolişi de məhorəti ifa kardədə...

Tofiq İlhomi jimonədə, ofəyəvonədə çəy həmro Dilşod xanımı veyə zəhmət hestışe. Şair çəşonədə nabina bıbuən, de Dilşod xanımı koməqəti, deştə avlodon Babəki, Ulkəri, Azərquli peştıpurı handey-nıvışdey, bə tolişə xəlqi tale aidbə həmə tədbironədə şirkət kardəşe. Dilşod xanım, çəy dıqlə kinə bəyo vində çəş, nəvə lınqbə. Votey bəbe ki, Tofiq İlhom de həmə tolişi ədibon, ruşinfikon vindemonədəbə.

Yunani nominə şair Homerin dıqlə çəşon vindəşni. Əncəx bəştə xəlqi “İli-ada”, “Odesseyə” nomədə dıqlə poema ərməğon kardəşe. Əve ki, Azad Talışoğlu votəşe: “Tofiq İlhom tolişə xəlqi Homere”.

Çəy şeiron bə koğəz ovoşneədə ijən bə ivrə qırdə kardeədə sıftə yolə kinəş Ulkər xanım dastkobə. Peşo nı ko çəy rukə kinə Azərquli dəvom kardəşe.

Tosə ıse haft qılə kitobış çapbə. “Kafte” (1993), “Qızılgül” (1995), “İki xoruz” (1997), “Kərbəladan gələn səslər” (1998),

“Kitabların anası” (1998), “Xəzinələrin açarı” (2000) ijən “Az tolışim” (2001) Oroxnə kitob şairi vəfat kardey bəpeştə çapbə. İroni məşhurə alim Doktor Əli Əbdoli tərəfo ərəbi qrafikədə İroni Rizvanşəhrədə nəşrbə.

2005-nə sorədə həvəsko tolışşunos Pabil Abdinovi tərəfo de Osnəğə Abbaszodəon təşəbbusi Tofiq İlhomi tolışiedəbə nıvıştəyon “Tolişə əsəron” nomədə 3 cildədə bə çap hozı kardəbə. Çə kitobon 2 cild dərcbə, əncəx 3-nə cild de maddi problemon səbəbi hələən iştə çapi ro bə çəşə.

Tofiq İlhom ali kateqorinə omutmən, həməən Azərboyconı Ənıışton İbəy uzvbe. 2000-nə sori may 30-də de dili noxəşi vəfot kardışə.

İmsor şairi 75 sinn təmombe. Har sorəqardışədə, idəqardışədə şairi bə yod dənoydəmon...

Şair hiç vaxt çəmə yodo beşədəni. Çəy xatirə həmişə boəməo əzize. Şeironiş tədbironədə, bərnomonədə handə bedə, saytonədə, qəzet-jurnalonədə dərc bedə. Şairi həxədə, çəy şeiron barədə video-klipon kəşə bedə, bəçəy şeiron mahniyon peğandə bedə, muğənniyon tərəfo vəyonədə, bərnomonədə handə bedə. Xıdo əy rəhmət bıko, vırəş vəşt bıbo!

TOLIŞİ ƏĞİLƏ ƏDƏBIYOTİ YOLƏ OFƏYƏVON – TOFIĞ İLHOM

(II məqalə)

Umumən ədəbiyoti umdə vəzifə əvbə ki, cıvonon (hırdənon) bədiyə zevqi bə formə dənəy, bənə vətəndo perəseədə bo nuperəson əsl tərbiyə məktəbi bıbuy. Həmçinin tolışə əğilə ədəbiyoti, iminə nubədə çəy əğilə poeziyə nımunon

cıvonə nəslədə bə Vətəni yolə məhəbbət, bə valideyni niğilə hurmət, bə yoli ehtırom- bə ruki ğayğı, bə elm-sənəti həvəs tərbiyə kardey ən vocibə şərtənin. Azərboyconədə həm 30 –nə soronədə, həməən isətnə devrədə ofəyəbə tolışə əğilə ədəbiyoti əsas ideya istiqamət hejo jıqobə. Z. Əhmədzodə, M.Nəsirli...

Tofiq İlham

Vəlişah, T.İlhom, Əli Nasir, X. Tolış, N.Tolış, Ş.Tolışəxun, B.Veşo, Hoccətulla, Əbdulrza, C.Nasir, Y. Sayad, B. Ruşin, C.Lələzoə, V. Həmati ijən co şairon, ənıvışton tolışə əğilə ədəbiyoti ofəyəvononin. Əmma tanə Z.Əhmədzodə ijən T.İlhomi tolışə əğilə ədəbiyoti, xususən çəy poeziya qəşonə ofəyəbıke seminə ənıvıştımən ni.

İn dıkəsi ruşinə məqsəd noəşə iştə vədə: tolışə əğilə ədəbiyoti ofəyə bıkey: miyonə məktəbonədə bə tolışə dəvardə dəron de əğilə şeiron... təmin bıkey; dərsvonon tərtib bıkey: dınyo əğilə ədəbiyoti ən çokə nımunon bə tolışə tərcumə bıkey, məxləs, hırdənon tolışə

təhsili ehtiyacıno noğo bıdəy ...

In sahədə bəşər ədəbiyoti, həmçinin Azərbaycan, rus ədəbiyoti korifeyon təcrübədə oko doəbə vasitədə istifadə kardəşone. Şərqi yolə sənətkoon Xaqani Şirvani, Nizami Qəncəvi, Nəsimi, Xətayi, Fuzuli pəndon, nəsihəton dastədə rəhbər qətəşone, iştə əğilə şeironədə bə bədxoəti vəynə xeyrxoəti, bə yamanəti vəynə çəkəti, bə riyakorəti vəynə nəciyəti təbliğ kardəşone. (4)

XIX əsri oxoədə ijən XX əsron sıftədə bo rus-tatar məktəbon tərtib kardəbə sıftənə dərs kitobon ("Rabiəl-ətfal", "Dəbistan", "Uşaqlara hədiyyə", "Rəhbər", "Məktəb" ijən co dərs kitobon) bo tolişi əğilə ədəbiyoti ofəyə kardəkəson nımunəbə. De S.Ə.Şirvani, M.Ə.Sabir, R.Əfəndiyev, A.Şaiq, A.Səhhət ijən co əğilə poeziya ofəyəvononku ilhom sə tolişə şairon sıftənə nubədə çəmə tolişə xəlqi qəncinə qəpə sənətiku, həmçinin klassikə Şərq şeiri nəsihətinə motivonku bəhrəmand bən, çə urusi, çə Həşiniştə ədəbiyotiku kardəbə tərcumon vasitə çəvon ofəyəvonəti həniyən ve qəncinə. Çımi səkiştədə Z.Əhmədodə "Kırınqo", T.İlhomi "Kafte" i. c. kitobon bə tolişə hırdənon yolə ərməğonbə.

Təbii ki, Tofiq İlhomi çapo beşə iminə kitob "Kafte"ye (B-1993, 137 səh) Çoçin əve ki, Azərbaycan milli İvəmon 1988-nə soriku binobə. Arədə penc sor dəvardə bəpeşt haft sori ərzədə şairi şəş qılə kitob duməyəndi çap bıə. Əyən bə nəzə bıstənəmon ki, bəvədə kitob çap kardey, çəy maliyə xərcəon ehdədə omey çənə məholbə. İştə kamə gəzənci boştə yolə

xıyzoni, boştə dəvo-dəmoni xarc kardə şair bini çənə zilləton kəşəşə ki, in kitobon bə ruşnə beşə. Çoknə bəvəton, qəvotanə bıryəşə, kam hardəşə, nozok tankardəşə, iştə balalion pərosnəşə- iştə kitobon çap kardəşə...

"Kafte" kitobi redaktor filoloqiya fəlsəfə doktor, şəhid alim N.M.Məmmədov, raybıdə nominə şair, 25 sor "Leninçi"/Lənkəran" qəzeti sərredaktorbə Şəkər Aslanə.

Bə "Kafte" kitobi daxilbə şeiron həm bo rukono, həmən bo yolono nəzədə qətəbə. Muəllimberə-- həm rukon, həm yolon ələmi çok zınəro iştə şeiron məzmuni pəydo kardədə... İştə binovırə yolə şair Zulfuqar Əhmədodəku pəqətə tolişə ədəbiyotədə T.İlhomi "Kafte" qılə yolə hadisəy..." (N.X.Məmmədov) (3)

"T.İlhomi "Kafte" kitobədə çapbə şeiron deştə niğilə mənə-məzmuni, ruşinə-obrazinə tərzə, marağinə-təbiiyə-orijinalə keyfiyəton bə nəzə çiyədə. Çəy şeironədə Azərbaycani sehrinə təbiət, qəhrəmonəti, milliyə rostəmon, demokratiyə, de şərə gıvıvon mubarizə... əsosinə vırə qətedə.

Orzum əve ki, "Kafte" kəş okəy, iştə qədə duston (hırdənon) pəydokəy, T. İlhomi bə dınyo ruşnə həsrət mandə çəşon ne, inson de sofə məhəbbəti pie purbə dili bıvıno, bənə kafte kəşon zərif, ruşin nıvıştəbə misron-sıxanon bəvon bırosni. Hırdənon in şeironədə oşko bıfəmon ki, İnə Vətəni çoknə pie bəbə, çəy har vıjə çoknə noğo doy bəbə, deştə xəlqi qəhrəmonəti çoknə şobey-fəxr kardey bəbə. "Kafte" soyə kitob ni, şair Tofiq İlhomi de məhəbbəti kəşjə dılə!.." (Şəkər Aslan, 23.08.1992), 23.08.1992) (4) ...

"Kafte" bə 4 hissə baxşbə:

- 1) Bo yolə əğilon, bo niğilə ağilon (69 şeir)
- 2) Bo qədə əğilon, bo şinə noğilon (48

şeir)

3) Peydokəon (121 qılə ağıl bılovon)

4) Tərcumon (9 şairiku peqordınon)

Har baxşədə doəbə şeiron bə çand tema co kardey bəbe:

1) vətənpiyəti (Azərbaycon (6), Qərəboğ (7), Bum (9), Vətən(10), Vətəni bum (11) Az vətəni əsqərim (61-62) Heykəl (98)

2) pərəndəon, həyvnonon (Kafte (11) Kəjələ (31) Sıpə dı kıtı (48), Kandımuz (55) Pərisqılı (72-73) Pəpu (76) Əlenq (77) Bılbıl (77) Kuməyjə (77-78) Muzənqıl (78-79) Zandəqo (81) Poyne (82) Azərquli bili (83) Suk (92) Soklə (99) Kijəmo (99) Pəsəbalə (100)

3) xəlqpiyəti (Avestə (14) Əmə tolışonimon (19-20) Moəm zıvon (50)

4) ğəhrəmonəti (Cəvonşırım,(13) Babək (15) Koroğlı (18) Nəbi (18)

5) tarixi şəxsiyəton (Nizami (16) Xətai (16) Zulfuqar (21) Həzi (22)

6) xəlqi adət-ənənəon (Ğıbonə id (17) Tukbıkə mahni (32) Çayə kinon (25) Nun (59-60) Qofo (60-61) Çiməni mahni (76) Niəm boy (82) Hənəkon (84) Tomon (93-94) Azərquli tənü (95) Loylo (97) Rık məkə (104)

7) iştənidərk (Soal-cəvob (12) Dı babə qəp (23) Həqiqət (48) Sədo bekə (68) Dustəti (57) Həmro (58) Veəzınə İnci (91)

8) seymonon (Tovostonədə (29-30) Tovostoni şəv (33) Həşi (71) Əvəsor (72) Xoşi (73-74) Tovoston (79) Sardonə (80) Şınə biə (80) Voş (83) Çəmə poz (93) Poz omedə (101) Voə voydə (101-103) Çəmə boğədə (103)

9) tolışi təbiəti reçinəti (Şartuk (33) Sıəvil (36) Çayəhi (36) Limo (37) Əno (37) Tolişə bandon (38) Şələlə (39) Tolişə vişon (40-41) Ru (42) Bandon (43) Boku (44) Lankon (45) Di bə şəhəri cəvob (46)

Rəzə do (47) Ostoru ru (69) Honi (85) Dəmon (100)

10) səvodinbey, təhsil səy (Handey (51) Elm (51-52) Məktəb (52) Fənnon (53) Muəllim (53) Sənət (54-55) Az muəllimim (56) Aşmardə (87) Kitob (88) Əlifba (89) Pencanqışt (89) İku tose da (94)

11) şəhidəti (Qərənfilı dard (62-65) Şəhidiston (65-66) Əsqəron mahni (66-68)

12) xeyzonpiyəti (Tolişə bolim, tolışə hovəm (24) Çımı mo (25) Çımı zıvon(26) Bobo də nəvə (27) Çımı piə (27) Çımı nənə (28) Çımı dədə (75) Çəmə xeyzon (90) Çımı əsqərə boyli (97-98)

Kitobo tolışi zıvoni qəncinəti bə miyon noəbə. İyo bə inə zıvon de yolə məhorəti tərcumə biə əsəronədə tolışi zıvoni şəhdı-şəkə çəşədəmon. M.Ə.Sabir, A.Şaiq, A.Səhhət, S.Vurğun, M.Araz, Qabil, Ş.Aslan, F. İbrahimiku biə tərcumon de soyəti, səmimiyəti nəzə cəlb kardədə. T. İlhomi peqordınon dilədə Əhməd Cavadi nıvıştə , peşo Uzeyir Hacibəyovi bəstə kardə “Azərbaycon” şeir-himn tolışi hırdənon zıvonədə əzbərə.

Azərbaycon, Azərbaycan !

Hey mərdə fərzəndi əzizə vətən,

İştı roədə hejo con doy əmə hozımon,

İştı roədə xun rukarde həmə hozımon.

De seranqə boydəği xoşbəxt biji !

Həzo-həzo con ğıbonbe !

Sinə bə dəvo məydonbe !

İştə həxi nıpiə əsqər

Həmə qılə qəhrəmonbe !

Biəş bəmə quluston,

Bəti hejo con ğıbon !

Bəti həzo məhəbbət
Dilədəm heste bizon !

Boydəği rost kardey ıstı
Həmə cıvonon hozon !
Yolə vətən, yolə Vətən,
Azərbaycon, Azərbaycan ! (s. 114)

“Suk” (Petux, Xoruz) urusiku bə tırki, tırkiku bə tolışı peqordınəbə. “Xoruz” şeir de məhorəti tərcümə kardəşe Tofiğ İlhomi çı Ustad Abdulla Şaiqiko tırkiku bə tolışı. Har dıqlə zıvonədə imoni əzbər zınə Azərbaycani bahandon in məhorəti oşko bəfamen:

Sıə pipiği xunə suk !
Çəşoni mərconə suk !
Sıb doy sədə mandedəş,
Barzəvanqi handedəş,
Haştəniş bıhıtəmon,
Bəti çiç bivotəmon,
Ha çəmə gəşənqə suk !
Çəmə xoşahənqə suk ! (s.118)

Şair Qabil İmamverdiyev mıddəti Tolışədə Vərqədüzədə muəllim ko kardəşe. İştə ofəyəvonətədə çan bəjən Tolışi jimon, çəy adət-ənənəon bə yod dənəşe. Çəvonədə qıləyən “Səhv düşəndə yerimiz” şeire. Tofiğ İlhomi tərcümədə in şeir de məxsusi məhəbbəti varz doəbə:

Avə de bandon şeədə --ğiyomət bedə,
Bəsə roy eləşqədə --mısbət bedə.
Mısbət-dard bedəmon
Səhv eqneədə vıremon.

Diyo qəmi ruədə bənışte-- əşini !
Çı ruy qəmi bə diyo ləpə toviş ni.
Əmə betov bedəmon
Səhv eqneədə vıremon.

Mığon həsrət bə voşi, avəon xok vitedə.
Ovəyz bardə Tolışi, çimi çı foydə?!
Əmənən befoydəmon
Səhv eqneədə vıremon...

Vilə dast koyku zol-zol, dil əhsən votdə,
Beğeyrətə yekəzol sıə vil həvatdə.
Joqo beğeyrət bedəmon
Səhv eqneədə vıremon. (s.121)

Tofiğ İlhomi in “Kafte” kitob jıqo tərtib kardəbə ki, bə tolışı dərs dəvardə hırdənəon, bə tolışı dərs doə omutmənono qıləy yolə foydəninə dərskitobə.

İstinod kardəbə ədəbiyyot:

1) F.F. Əboszodə “Bo vindero çəş ne, dil qərəkə” “Şəvnişt” rujnomə, № 6, avqust.

2) N.X. Məmmədov “Məhşurə tolışə şairon”, “TS”, № 10. (08.08.1992)

3) N.X. Məmmədov “Tofiğ İlhom tolışı nominə şair...” (“Kafte” . B-1993, s.5-6)

4) Q.Namazov. “Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı”, B-2005.

5) Şəkər Aslan “Uşaqlara məhəbbətlə” (“Kafte” B-1993. s.3-4)

6) Tofiğ İlhom, 50 sinı mobarək, “Lankon” TZS, № 49. 10.08.1991

7) Tofiğ İlhom “Tolışə əsəron” I kitob, B-2006. 120 səh.

Allahverdi Bayrami
Avqust - noyabr, 2016.

“Boy bışəmon bəştədi” kitobi navsıxan

Camal Lələzadə

Camal Lələzadə 1952-nə sori noyabrə manqı 10-də Masallı rəyoni Ğızıləvo diədə bə dınyo omə. 8-nə sinif Ğızıləvo diədə, mionə məktəb Bədəlon diədə orıxınıyəşə. 69-74-nə soronədə BDU fililoqiyyə fakultə sə kardəşə. Yolə ədibon, müəlimon, M.Cəfər, M.Cəlal, B.Vahabzadə, Əli Fəhmi, Ağamusa Axundov, Musa Adilov, T.Hacıyev, Samət Əlizadə, F.Hüseynov, T.Mütəllibov, Seyfulla Əsədullayev iyən co miəllimon bəy dərs doəşone. 8 qılə şeirə, 2 qılə nəsrə kitobış çı çapo beşə. Çı kitobondə 6 qılə tolişi zıvonədəyə.

Xızonsoybe. 3 zoə, 1 kinə, 10 nəvə hestışe.

Çı Vüqar Həmati oxonə devrədə nıviştə şeeron sənibəton hande bəpeş, az bəy de cəsorəti "komilə şair, ğıryətməndə sənətko" nomi doydəm. Kitobbəkitob inkişaf kardə şair bə dınyo, bə insoni daxili aləmi hartərəfin nufuz kardədə. Kom mevzu bedə bıbu, bı barədə iştə müdrikə, iyən deştə bədii reçinəti dili xovniyə, fik-xəyolon bə diyəro pırvoniyə şeeron bə miyonə noydə. Adətən, navonnə nəslı şairon bə müd-rikəti, bə ofəyəmoni penə mərhələ iştə ohilə sinonədə rəsedən. Əmmo, V. Həmati iştə cıvonə sinonədə bı mərhələ rost bə. Im, Xıdo doə bə, istedadı, bə, təbi de qayğı, de ehtiromi, de məsuliyyəti molyət doyd nəticəyə. Im bəştə nıviştəyon cəvobdehəti, bə şeer-

sənəti

qonə munasibəti həm bəhrəyə, həmən ğələbəyə. Im ofəyəmonəti mohiyəti, əçəy dialektikə bənə qıləy şairi, bənə qıləy vətəndo, bənə qıləy filosofi çe nığılo dərk kardəyə, bə sə jəyə.

Navonnə şeerə kitobonədə ("Həyf çə

rüjon", "Ömrüm köklənib ömrünə", "Vətən") V.Həmati iştə şeerə uslubuş təsbit, iyən təsdiğ kardəşbə. Bı kitobədə çı V.Həmati uslub deştə soyə, müdrik be, çı xəlxi iyən şairi dili orzu-piyəyon tikəyən niğıldə ifodə kardədə. Daima mənəvi canqon mionədə bey, problemonku vite ne, çəvon səpe şe cəhəto co şaironku vijnə bedə.

Har zəmoni, har ruji iştə ritm, iştə əhvol, iştə çətinition hestışe. İmoni həssos sənətko dil hiss kardə, ağıl fəhm kardə. V.Həmati həməən umumən çı sıxanə sənəti əbədi bədii tədğiğatə obyektən bə gələm səydə. Bə dədə-nənə yurdi, səyku bə po anqıl be, xərobə mandə dion dard, bezoə, beavlod mandə pəon-moon dili dojon iynən dardi-ğəmon V.Həmati şeironədə zıqqə jəydən. Çəy həxədə navədə nıvıştə məğa-lədəmən gəyd kardəbe ki, çı V.Həmati əsos mevzu vətənə, çı vətəni taleye, əçəy dardonin, əçəy nəcibə odəmonin, reçinətiye, xosə xotironin, dəvardə rujonin, çı əğılətə devri şiniyətə, çı ım rujnə rujon kali teliyətəyonin."Bomı tikəy vətəniku qəp bijən", "Çımı balə, boy, bışəmon bəştə di", "Bandon zoə, bəştə vətən xəş oməyş", "Əğılətim bə yod dəşə, şinə bo", "In şanqo vətənəm hanədə vinde" iyən çand qılə jıqo şeeronədə çı vətəni məhəbbətiku qəp jəydə, bə nənə yurdi deştə dili həmmə tikon anqıl be nomayış kardədə.

Həmə vitin, dion mandin xərobə,
İsə həni didərqinə el-obə.
Besoyb mandə, viron bedə çəy so-bə,
Çımı balə, boy, bışəmon bıştə di!

Təy bımando, bə xərobə obəşe,
Çı dilonə, çı yodo rə bebəşe.
Okardəşe iştə kəy bə, bə çəşe,
Çımı balə, boy, bışəmon bəştə di!

Qıləy çiyən çoke ki, V. Həmati çı mevzu aktualətə dumontən niyon bedəni, şeeri

şeeriyətə, reinətə (bədiyətə) çı yodo becardedəni. Çı Vüqari bə sıxani həssosətə qıləy əlomətən əve ki, əçəy şeeri nomon iştənən bə şeeri məzmuni təroz omedə. De sərost ifodə, yaən ki, de qıləy reçinə misro bə yod, bə fik-fam pərçim bedə.

İsə 21-nə əsre. Tolışi ədəbiyoti tojə zumandə nəsıl bə sıxani meydon omə. Aytən Eyvazon, Baləddin Veşo, Mirfəyaz Vahabov, İlyasi Həbil, RUFət Baxşiyev, İlqar Mionkuj, Elmas Hədəyətə iyən çand qılə tojə şairon ədəbiyati cəbhədə risk kardeku tarsedənin, sənəti bino kanə sığon səpe tojə sığon noydən. Bı dastkoədə V. Həmati navədə vindəmon.

Dınyo təlatumədəye. Həmmə xəlxon boştə maştənə sipiə rujon roon nəvedən. Assimilyasiyə deştə mənfüre çanqon dınyo vey vıredə tuğyon kardə. Kapitalizm deştə vəhşi gədəmon həzo soron fərhanqi məhv karde pidəşe. Rənc kəşə xəlxon əqəm əncəx iştə luzi dardi kəşədənbu, məhvi-məhbut bəben. Bı jıqo devrədə çı millətə mənəviyətə deçəy zivoni vositə oqətə çı ənıvışton mığəddəs vəzifəye. Əve, bə ənıvışton qıy yolə zəhmət eqenedə. V.Həmati bı vəzifə icroro iştə mənəvi zu bə miyonə noydə. Həməən deştə ictimoi fəoliyətə (tojə kitobon mozakirə təşkil karde, zəruri kitobon nəşr karde, bə şeirə mosabiqon rəvoc doy, "Aləm " jurnalı çap karde və s.) bə vətəni həmmə avlodon numunə nişon doydə. Bə şəhretə xoto ne, bə dili, bə zəmonə hukmi xoto, bəştə xəlxi səlomətətə xoto!

Kitobədə şe müxtəlif janrondə nıvıştə əsəron həmməyədə V.Həmati bəştə piyəy noil bedə. Pidə lirikə, pidə satirikə şeir bıbu, pidə klassik gəzəl janriədə, pidə mahni yanriədə bıbu, V.Həmati bıçimon həmməyədə iştə şairə gələmi hiç vaxt hədəre bə hərəkət vardedəni, orijinalətə nomayış kardədə. Co şairondə çı Vüqari qıləy fərgən əve ki, əv bə mahni janri xususi diğət co kardədə. İm hol bə təğdiri

loyiğə. Əçəy de xanəndə İsrail Məmmədovi ofəyəmonə dustətikü tolişi xəl xəl mahni janr bəhrəmənd bedə. Yolə filosofonədə qıləy çok votəşe ki, ən çokə təbliğətəvon mahni janrie. Bı mənəodə tolişə mahni mətnon (şeeron) nıviştə, iştə istedadı müəyən hissə bimi həsr kardədə istiğoməti müəyən kardeye. "Vətən " kitobədən bı janrədə xəyli şeeron hestbin. Bı kitobədən həmon ənənə dəvom kardə. Bı roədə Xıdo bəti ovandəti bıdo, Vüqar!

Az Vüqar Həmati de cəsorəti çe Z.Əhmodzodə, T.İlhomi, X.Tolışi, xüsusən, çı Əli Nasiri ədəbi ənənəon inkişaf kardəkəs iynən bəy nəfəs doə şair hisob kardədəm. Hətto, kali şeironədə çı Ə.Nasiri şeiri formonən təkror kardədə. Əmmo, çoko? Mahironə! ("Xok bə rüji sə" şeeri de Ə.Nasiri "Xok bəşti sə" şeeri, "Təsdiğ" şeiri de "Şalvar-var" şeeri moğayisə bəmə vey şey votedə:

Ki de behtaninə kardə qəvi vi,
Bənə bəy avlodış çı vətəni ni.
Kovrədə vində ki, bedə avsi si,
Bıkəş gələm əy, co mivə bədo do!
İjənən qətedə xırtə gıbo, bo !

Vindəş, bedə sipi Vüqar mamu mü,
Dılış poke ki, bəy doydə orzu zü.
Arsən bedə çəy dimo saru rü,
Ğərəz bı fəhmini ki, bəyro ro!
Ujənən qətedə xırtə gıbo, bo !

Vüqar Həmati çəmə şeerədə iştəni təsdiğ kardə şeer formonon de fərəhi, de soyvo, de orijinalə şeeron dəvom kardədə. Çı B.Ruşini həxədə Facebookədə nıviştə qıləy statusədə geydım kardəbe ki, çəmə moasir şairondə kali qılən bə klassikə ədəbiyati çe niğilo anqılın. Çı Tolışi gədim iyən miyonə devri ədəbiyat, həyif ki, kam umutə bə. Çəmə şairon çımi əvəzi klassikə Azərbaycani şeeronku iştə umutəyon bə isətinə tolişi şeeri tətbiğ kardədən. Im usul iştə xəyə

bəhron doydə. Vuqarən bənə Xilqəti, bənə B. Ruşini, bənə Ə.Nasiri iyən bənə co gəzəl nıviştə şairon de həvəsi bə gəzəl janri dim qətedə. Əruziku çok sə bekarədə.

Bəxt andə zulum kardə, ni bəm gəmdə,
besoybim,

Fik mandə hələm roysə, çəşən bəmdə,
besoybim.

Im vey çokə hole, Vüqar iqlə boştə məhəbbəti hission bə gəzəl janri müraciət kardədəni, həmə qonə ictimai fikronən gəzəlonədə rə-rə doydə. Şeer heste şəxsi hission, şeer heste umumxəl mənafe, şeer heste qırd həmə bəşəriyyəti məşğul kardə prəblemon ifodə kardədə. Bı sahat az jıqo bə sə dəşədəm, dınyo navonnə şə şairon veyni bə təbiət oqarde, bə nənə yurdi anqılbe, əzəli, doğmə zəmini-bumi vəsf karde boştə şərəf, bo bəşəriyyəti nicot hisob kardədən. Vüqarədə bə dədə-bobo yurdi oqarde, həmə iştə milləti mevcüdiyyəti təmin kardə qıləy vasitəye, qıləy dusture. Eşğ bıbu, im ro intixab kardə bı geyrətmandə şairi!

V.Həmati ın kitob bo cəmiyyəti, bo devri təhlili, bə çəmə xəlxi əhvoli hartərəfin ifodə kardero qeşə material doydə. İştə mülahizon az de fikri sə kardədəm ki, V.Həmati ofəyəmon tolişi xəlxi mənəvi təbəddulati, rostbemoni çok ifodə kardə qıləy poetik ədəbi hadisəye. Çəy ədəbi-poetik əks-sədo, ümə kardədəm ki, həzo-həzo əhandon dilonədə həmə cəmiyyəti rostbemonədə bəməsemon, inşəallah !

Məğalə həcmi bə nəzə səy qorəş şeeronu kam misal vardə be. İştə xoş omə şeeron həmməy misal vardəmbəy, bəpe kitobədə bə şeeron veyni misal əvəym. Im vəzifə bə hurmətinə əhandon ehdə vadoydəm.

**Camal Lələzoə,
Şair, ənivışt,
tənğidəvon**

ALƏMİ ĞONƏĞ

Zaur Babayev

De Xıdo koməğətinə şe-şe çəmə "Aləm" jurnalı əhandon və bedən və hiss kardedəm ki, "Aləm" har dəvardə rüj bəştə nav noə məğsədon i qəm nez bedə. Çəmə məğsədono qıləy ıme ki, əmə işte müğənnion bəştə şairon, ənivışton, əhandon həniyən nez bıkəmon, ico işte mədəniyəti, milli müsiqi, ədəbiyoti bə bılındə səviyə rost bıkəmon. Bəbe vote ki, kamən bıbu, bəştə məğsədi nail bedəmon, de müğənnionnə rə-rə ico qırde bedəmon, tolışi ədəbiyati, müsiqi həxədə sehbəton kardedəmon. Dəvardə haftə de Tolışi bılbıl İsrail Məmmədovinə, Arif İsmayılızoənə, Zaur Babayevinə iyən İsmayıl Səfərovinə ico jıqo qıləy məclis təşkil kardə be. Bı məclisədə tolışi müsiqi tarixi həxədə, çəmə ədəbiyati, müsiqi prəblemon həxədə, ə prəblemon çı arəo bekarde həxədə xəyli sehbət kardımone. İnşalla, çimi bəpeşoən ım

ko dəvon bəkardemon və çəy xəyrinə nəticəon bəvindemon. ım rüj bəşimə çəmə tolışe müğənni Zaur Babayevi həxədə mə'lumat bədom və dəynə hozo kardə müsahibə bəşimə təğdim bəkardem. Bə jıqo qıləy ğəror oməym ki, ım müsahibə tırki zıvonədə dərc bıkəm, bıdə tolışi zıvoni nızinə tolışonən ım müsahibə hande bızınon. Çünki, bı müsahibədə işte moə zıvonədə hande nızinə və ya işte moə zıvonətdə nahandə müğənniyon, tolışon həxədə ve ibrətinə sıxanon, fikon, məsləhəton hestin.

Xalqımızın sevimli sənətkarı Babayev Zaur 23 mart 1974-cü ildə yurdumuzun dilbər guşəsilərindən biri olan Lənkəranın Gərmətuk qəsəbəsində anadan olmuşdur.

Zaur Babayev 1981-1991-ci illərdə Gərmətuk qəsəbəsindəki orta məktəbdə təhsil almışdır. Orta məktəbi bitirdikdən sonra 1991-ci ildə Bakı Plan İqdisad kollecinə qəbul olunmuş və 1993-cü ildə oranı bitirmişdir. 2001-2003-cü illər ərzində Asəf Zeynallı adına kollecdə xanəndəlik fakültəsində musiqi təhsili almışdır. Müəllimi görkəmli sənətkarımız, muğam ustası Əlibabə Məmmədov olmuşdur. Zaur müəllim 2004-cü ildən indiyə qədər Lənkəran C. Cabbarlı adına musiqi məktəbində xanəndə müəllim işləyir və musiqi, muğam sənətinin sirlərini sevə-sevə şagirdlərinə öyrədir. Onu da qeyd etmək lazımdır

ki, Zaur Babayev 1994-cü ildən bu günə qədər el şənliklərində, dövlət tədbirlərində, əsgərlərimizin qarşısında məlahətli səsi ilə mütəmadi çıxış etmiş və xalqımızın sevimlisinə çevrilmişdir.

Zaur Babayev 1993-cü ildə Lənkəranda keçirilən "7-17" musiqi müsabiqəsinin qalibi və ANS telekanalında keçirilən "Toylar kralı" musiqi yarışının yarımfinalçısı olmuşdur. Onun azərbaycan və talış dilərində oxuduğu mahnılar xalqımızın ən sevimli mahnılarına çevrilmişdir. Talış dilində oxuduğu "Çəş kardəm tını", "Ay tolışə kinə" mahnılarını talış xalqının toy məclislərində, el şənliklərində Zaur müəllimlə yanaşı digər talış müğənniləri, sənətkarları da ifa edirlər. "Ay çımı dilbər" adlı talış xalq mahnısını ən gözəl ifa edənlərdən biridir. O, artıq 8 ildir ki, "Cənub" instrumental ansanblı ilə birgə fəaliyyət göstərir. "Cənub" instrumental ansanblından əvvəl 8 il "Səma" qrupu ilə çalışmışdır.

Ailəlidir. İki qızı var.

Zaur Babayevlə müsahibəni sizə təqdim edirik.

- Salam, Zaur müəllim, necəsiniz?

- Salam, çox sağ olun, təşəkkür edirəm, Vüqar müəllim, minnətdaram! İlk öncə, sizə minnətdarlığımı bildirirəm ki, millətimiz, xalqımız üçün belə bir jurnal təsis etmisiz. Bu çoxdan olmalı idi. İndi biz talış dilində sizin və digər talış yazarlarının kitablarını, əsərlərini, şeirlərini görəndə fəxr edirik. Sevinirik ki, ədəbiyyatımız, folklorumuz, tarixi-

miz, musiqimiz yenidən bərpa olunur və inkişafa doğru gedir. Əlbəttə, bunlar sizin və sizin kimi qeyrətli oğulların və qızların zəhməti ilə baş verir. Buna görə təşəkkürlər sizə! Mübarəkdir, xeyirli olsun! Mən inanıram ki, İnşallah, jurnalın gələcəyi uğurlu olacaq. Jurnalın hər üç nömrəsi məndə var, buna görə sənə öz təşəkkürümü bildirirəm. Arzu edirəm ki, uzunömürlü olsun və ardı gəlsin, yeni jurnallarımız, kitablarımız nəşr olunsun. Əgər bu gün bizə bu şərait yaradılsaydı, nəyə görə biz bunu etməyək? Vaxt var idi ki, qəti icazə vermirdilər. Bizim də borcumuzdur ki, indi bunu edək. Necə ki, sən ədəbiyyat sahəsində, mən musiqi sahəsində öz işimizi görürük, hamı da belə etməlidir.

- Zaur müəllim, Lənkəran kimi gözəl, səfalı bir yerdə dünyaya göz açmışız. Gözəl sənətkarımızın Lənkəranda keçən uşaqılıq, məktəb illəri haqqındakı xatirələri oxucularımız üçün də mardaqlı olardı.

- Uşaqılıq illəri haqqında belə deyə bilərəm ki, uşaqılığım qeyri-adi keçməyib. Bütün uşaqlar kimi normal uşaqılıq həyatı yaşamışam. Çox dəcəl olmuşam. Uşaqılıqda məndə musiqiyə çox böyük həvəs, maraq olub. Hələ uşaq vaxtlarından bizim zonanın müğənnilərinin oxuduğu mahnıları demək olar ki, əzbərdən bilirdim. İsrail Məmmədovun, Cavad Rəcəbovun, Baloğlan Əşrəfovun, Yusif Mustafayevin, Qədir Məmmədovun, Ağadadaş Ağayevin yeni kaseti çıxan kimi qaçıb gedib bazardan alırdım, dinləyib öyrənirdim. Bunun sonralar, gələcəkdə yaradıcılığımda mənə çox böyük köməyi oldu. Həmin mahnıları bilməyim,

el məclislərində ifa etməyim mənə çox reyting qazandırdı. İndiki müğənnilərin çoxunun həmin mahnılardan xəbəri yoxdur.

Məktəb illəri də ki, normal keçib. Deməzdim ki, əla oxumuşam. Ən çox sevdiyim fənn də “Azərbaycan dili və ədəbiyyatı” olub. Humanitar fənləri çox sevmişəm. Məktəbdə keçirilən tədbirlərdə iştirak etmişəm. Mən 6-cı sinifdə oxuyanda məktəbimizdə Gərmətük Özfəaliyyət Dərnəyinin konserti oldu. İlk dəfə həmin tədbirdə “Azərbaycan maralı” mahnısını ifa etdim. Ondan sonra məni kəşf etdilər. Gördülər ki, Zaurun səsi var, Zaur oxuya bilər. Cətdikcə özümə inamım artdı. Uşaqlıq, məktəb illəri haqqında bu qədər.

- Zaur müəllim, necə oldu ki, musiqiyə sonsuz həvəsiniz olduğu halda, orta məktəbi bitirdikdən sonra musiqi məktəblərinin birində yox, Bakı Plan İqdisad Kollegində təhsil almağı qərara aldınız?

- Bu mənim ən yaralı yerimdir. Bu reallıqdır ki, bütün valideynlər isəyirlər ki, övladı ali təhsil alsın. Valideynlərimin istəyi ilə sənədlərimi Bakı Plan İqdisad Kolleginin “İqtisadiyat” fakültəsinə verdim. Yəni, onların sözündən çıxıb bilmədim. Onlar da istəyirdilər ki, mənim əlimdə bir sənətim olsun. Mən də tam əmin deyildim ki, müğənni kimi el şənliklərində iştirak edə bilərəm. Əgər həmin vaxt tam əmin olsaydım ki, mən incəsənət sahəsində uğur qazana bilərəm, əlbəttə, valideynlərim də mənimlə razılaşırdılar. Mən dəqiq bilmirdim ki, mən gələcəkdə müğənni ola bilərəm, yoxsa yox?! Sadəcə, həvəsim və gözəl səsim

var idi. Evdə mahnı oxuyanda, atam zarafatla deyirdi ki, yeri, get özün üçün sənət tap. Mənim kimi onlar da mənim müğənni olacağıma inanmırdılar, əmin deyildirlər. Ancaq elə oldu, mən bu sahədə uğurlar qazandım. Mənə bu yolda heç kim kömək etməyib. Bütün uğurlara öz gücümle nail olmuşam.

- 1993-cü ildə Lənkəranda keçirilən "7-17" musiqi müsabiqəsinin qalibi olmusunuz. Bu həmin dövrdə 20 yaşlı bir gənc üçün böyük uğur idi. Necə oldu ki, bu müsabiqədə iştirak etmək fikrinə düşdünüz? Həmin anlarda nə hisslər keçirirdiniz?

- Həmin müsabiqənin qalibi mənimlə bərabər Kamran Abdullayev (indi Sankt-Petrburqda yaşayır), bir də Lerikdən olan bir qardaşımız oldu. Çünki, üçümüzün arasında seçim edə bilmədilər. 1993-cü ildə kolleci qatarıb rayona gəlmişdim. Həmin sahədə işləmək fikrim yox idi. Fikrim sənətin yanında qalmışdı. Yaxın dostlarla özfəaliyyət dərnəklərində özümüz üçün oxuyurduq. Bizə dedilər ki, Lənkəranda "Ziyalılar Evi"də "7-17" musiqi müsabiqəsi keçiriləcək. Getdik, adımızı yazdırdıq. Bu müsabiqədə Astara, Lerik, Masallı, Cəlilabad, Yardımlı, Biləsuvar dan gələn müğənnilər də iştirak edirdi. Oxuduq, xoşlarına gəldi, qəbul etdilər. Turları keçə-keçə, nəhayət finala çıxdım. Bu müsabiqə mənim yaradıcılığımıza çox böyük təkan verdi. Məndə özümə inam yarandı. İnsanların mənə olan məhəbbətini, sevgisini gördükcə daha da həvəsləndim. Mən hiss etdim ki, məndə bu istedad var. Həm də bu müsabiqədən sonra o dövrün müğənniləri bizim səsimizi

eşidib, bizi ikinci müğənni kimi el şənliklərinə, toylara aparmağa başladılar. Biz əsasən, toylarda yeni çıxan mahnıları oxuyurduq.

- İllər öncə, uzun müddət "Səma" qrupu ilə çalışmışsınız. O dövrü, həmin kollektivi, necə xatırlayırsız? İndi də həmin kollektivin üzvləri ilə münasibətiniz varmı?

- "Səma" qrupundan əvvəl mən 4-5 il Astara rayonunda fəaliyyət göstərdim. 1997-2001-ci ildə musiqi fəaliyyəim sırf Asrara ilə bağlıdır. Demək olar ki, həmin illərdə mən Astaranın əksər kəndlərində, məhəllələrində toylarda, el şənliklərində iştirak etmişəm. 2002-ci ilin oktyabr ayında Tahir Əliyev məni "Səma" qrupuna dəvət etdi. "Səma" həmin dövrlərdə tanınmış, seçilən bir ansambl idi və rəhbəri Tahir Əliyev idi. O, yaxşı gitara ifa etməklə yanaşı, həm də gözəl pedoqoq idi. Sanki, o, musiqidə mənim gözlərimi açdı. Ondan çox şey öyrəndim. Onun ansamblında güclü qayda-qanun var idi. Hər bir müğənni, musiqiçi arzu edirdi ki, həmin musiqi qrupunun, ansamblın üzvü olsun. Mən də Tahir müəllimin təklifini qəbul etdim və 2008-ilin sonuna kimi fasiləsiz həmin ansamblla çalışdım. Həmin müddətdə Əminə Bağirova ilə birgə klipimiz çəkilib və "Space" kanalı ilə yayımlanıb. Sonralar Elza İbrahimovanın "Bu odlu baxış" mahnısına klip çəkilib, "AzTV" də "Səhər" proqramında iştirak etmişik. İşlərimiz demək olar ki, yaxşı gedirdi. Ancaq ansambl nə qədər yaxşı olsa da, orda sən kimdənsə asılı vəziyyətdəsən, yəni özünü sərbəst hiss edə bilmirsən. Sonralar fikirləşdim ki, mən artıq tam sərbəst çalışa bilərəm, buna

hazıram. Fikrimi rəhbərliyə bildirdim, halallaşdıq və ayrıldıq. Çox gözəl kollektiv idi. Düzdür, Tahir müəllim artıq burda deyil, Moskvada yaşayır. Ancaq, həmin ansambl fəaliyyət göstərir. İndi də, tez-tez həmin ansamblın indiki üzvləri ilə görüşürük, musiqi haqqında söhbətlərimiz olur, dərdləşirik. Münasibətlərimiz normaldır.

- Zaur müəllim, "Səma" qrupundan sonra 8 ildir ki, "Cənub" instrumental ansamblı ilə birgə işləyirsiniz. Kollektiviniz haqqında fikirlərinizi bilmək istərdik.

- "Səma" qrupundan ayrıldıqdan sonra tanıdığım, inandığım musiqiçiləri toplayıb məsləhətləşdik, hamı razılaşdı və "Cənub" instrumenal ansamblını yaratdım. Bu günə qədər həmin instrumental ansamblın bədii rəhbəriyəm və həmin kollektivlə çalışıram. Hamısı da istedadlı, savadlı insanlardır. Elnur Zeynalov, Zamiq Abdullayev, Peyman, İlqar, Fariz, Ruslan kimi gözəl insanlara, musiqiçilərlə bir yerdə işləmək mənə çox xoşdur. Bu müddət ərzində ansamblımıza gələnlər, ansamblımızdan gedənlər çox olub, ancaq bu günə qədər fəaliyyətimiz davam edir. Məsələn, gözəl klarnet ustası Natiq müəllim işi ilə əlaqədər olaraq qrupdan ayrılıb. Səbəb də bu idi ki, o, tez-tez Rusiyaya toy məclislərinə gedirdi. Xoş münasibətlərlə ayrıldıq. İndi ansamblımızda klarnet ifaçısı gözəl sənətkarımız İlqar müəllimdir. İşlərimiz davam edir və şükür Allaha ki, hər şey yaxşıdır.

- 2001-2003-cü illərdə Asəf Zeynallı adına kollecdə xanəndəlik fakültəsində musiqi təhsili almırsınız və müəlliminiz gözəl sənətkarımız, muğam ustası

Əlibaba Məmmədov olub. Sizə həmin illərdən, unudulmaz sənətkarımızdan hansı xatirələr qalıb?

- Bu kollecdə təhsil almağıma valideynlərim qəti razı olmadılar. Çünki, mən artıq oxumuşdum və sənətim var idi. Onlar da istəyirdilər ki, oxuduğum ixtisasa üzrə çalışım, işləyim. Həm də mənim əziyyətlərimi görürdülər. Çünki, mən həmin vaxtlarda həm də el şənliklərində, toylarda iştirak edirdim. Ancaq mənim fikrim qəti idi. Söz vermişdim ki, mən musiqi təhsilimi, savadımı artırmalı idim. Mahnı oxumaqla hər şey həll olunmurdu, mən musiqi dərinədən öyrənməli, muğamlarımızı ifa etməli idim.

Beləliklə sənədlərimi təqdim etdim və qəbul olundum. Elə oldu ki, burda gözəl sənətkarımız Əlibaba müəllimlə rastlaşdım. Sınıfə girən kimi gözü məni tutdu.

Məndən soruşdu:

-Hardansan?

Cavab verdim:

-Lənkərandanam.

Dedi:

- Gəl, Talış.

Şöbə müdiri Rasim müəllim də gəldi. Rasim müəllim indi Sumqayıtda musiqi məktəbinin direktorudur. Məni Əlibaba müəllimə göstərərək dedi:

-Əmi, bu oğlan sənə sinifində oxumaq istəyir.

Əlibaba müəllim dedi:

-Əminin sinifində oxumaq üçün onun gərək gözəl səsi olsun. Gərək bəyənim, sonra..

Segah oxumağı istədi. Yaman sevinirdim, təsəvvür edin ki, mən bu adamı efrədə görmüşdüm, mahnılarını sevə-sevə oxumuşam, vurğunu olmu-

şam. Deməli, bu imtahandan keçə bilsəm bu böyük sənətkar 3 il mənə dərs verəcək. Ələkbər müəllim də tarzən idi. Başladım, nə başladım. Yarıya qədər oxumuşdum dedi ki, saxla, sən keçdin. Sevincimin həddi-hüdudu yox idi. Beləliklə, 3 il ərzində nə bacardım, onu da əmindən öyrəndim. Xətrimi çox istəyirdi, həmişə məndən razı qalıb. Həyatımın unudulmaz günləri idi həmin günlər! Demək olar ki, onun mahnılarının çoxunu oxuyuram. Mən onun tələbəsi olmuşam deyə, toylarda ən çox onun mahnılarını sifariş verirlər.

Həmin vaxtlar mənim üçün çox çətin idi, Vüqar. Bir ayağım Bakıda, bir ayağım Lənkəranda idi. Bakıdan yola düşəndə maşında yatırdım, gedib Astarada, Lənkəranda toyda iştirak edirdim, qayıdanda yenə maşında yatırdım ki, sabah dərsdəyəm. Çox əziyyət çəkirdim.

- Demək olar ki, el şənliklərində mütəmadi iştirak edirsiniz. Hiss edirsinizmi, xalqımız getdikcə öz keçmiş toy adət-ənənələrindən uzaqlaşır?

- Bilirsən, necədir, qardaş? Mən keçmiş toy adət-ənənələrindən müəyyən adət-ənənələrin itməsinə qarşı deyiləm. Cılızlaşdırılmış adət-ənənələrimiz çox idi. Məsələn, əvvəllər toylarda "bəy tərifi" var idi, "xələt salma" var idi ki, bəy toyxanada dövrə vurub pul yığırdı, "şabaş atmaq" var idi. İndi də bəzi yerlərdə bu adətlər az da olsa, qalıb. Nə bilim, bəlkə də lazımdır, lakin mən yaxşı qarşılamırdım. Elə ki, "palatka" toyları azaldı, şadlıq sarayları artdı və həmin

ənənələr getdikcə itdi. Amma, indiki toylarımızı keçmişdəki toylarla müqayisə etsək, demək olar ki, biabırçılıqdır. Səbəbi, internet, mənasız-mənasız musiqilərin bizim musiqimizin içinə girməsi, xarici mahnıların bizim mahnılarımızı kölgədə qoyması, gənclərimizin həmin xarici musiqilərə meyl etməsi və s. Təsəvvür et ki, onlar uşaq vaxtlarından xarici musiqilərə qulaq asırlar. Uşaqlarımıza milli musiqimizi təbliğ etməkdənsə, onların xarici mahnılara, musiqilərə meyl etməsinə şərait yaradırıq. Əvvəllər belə deyildi, rus musiqisinə və azərbaycan musiqisinə qulaq asırdılar. Uşaqlar əsasən milli musiqimizin səsi ilə böyüyüdürlər və toylarda da həmin mahnıları sifariş edirdilər. Ancaq, son vaxtlar hiss etmək olur ki, milli musiqimizə həvəs artır. Bəzən elə olur ki, toy sahibi bizə deyir ki, toyun sonuna kimi ancaq milli mahnılarımızı, bəstəkar mahnılarını oxuyun. Həm də toylarda 30 dəqiqədən çox diskoteka mahnıları davam edirdi. İndi, 10-15 dəqiqə davam edir. Artıq insanların beyni bu musiqilərdən doyub. Əli Mirəliyevin bir sözü var idi. Deyirdi ki, sən "Can cana"nı oxumaqla Biləcəridən o yana gedə bilməzsən. Düz də deyirdi. Bir ildən sonra həmin mahnı yox idi. İndi o mahnını heç bir yerdə eşidə bilməzsən. Amma, Rəşid Behbudov, Şövkət Ələkbərova, Əlibaba Məmmədov, İslam Rzayev, Akif İslamzadə, Hüseynağa Hədiyev, Məmmədbağır Bağırzadə, Səxavət Məmmədov və digər gözəl sənətkarların mahnıları hələ yaşayır və yaşayacaq. Onların ifa etdikləri mahnıları hansı toyda oxuyu-

ramsa, hamı sevə-sevə qulaq asır. Bu mahnılar insanlarımızın beyninə elə hopub ki, iki əsr keçsə də, həmin mahnıları xalqımız dinləyəcək. İndi isə, bizim musiqilərimizin coxu müvəqqəti musiqilərdir. Bir ildən çox çəkmir, bir ildən sonra yaddan çıxır. Mirzə Babayev "Liman" mahnısını 80-ci illərdə oxuyub. İndi də həmin mahnını oxuyanda hamının xoşuna gəlir, dinləməkdən yorulmurlar. Yaxud, Rəşid Behbudovun "Alagöz" mahnısını, Akif İslamzadənin "Alagöz-lüm" mahnısını, Bülbülün "Sənsiz" mahnısını misal gətirmək olar. İndi də cavanlar həmin mahnıları qulaq asmaq istəyirlər. Bu gün Niyaməddin Musa-

yevlə birlikdə idik. Dedi ki, Zaur, mahnı var toy üçün, mahnı var efir üçün, mahnı da var tarixdə qalmaq üçün oxunur. Həqiqətən belədir.

Mən belə fikrləşirəm ki, bəlkə də on ildən sonra yenə də əvvəlki musiqilərimizə qayıırıq. Çünki, insanlar görürlər ki, nə varsa, həmin musiqilərdə var.

- Zaur bəy, sizi həmişə gülürüz, zarafatçı görmüşük. Həmişə beləsiz, yoxsa, əsəbləşən vaxtlarınız olur? Hirslənəndə hirsinizi necə soyudursunuz?

- Hirslənəndə gülürəm (gülür). Deyirlər ki, gülüş çox dərddin dərmanıdır. Əlbəttə, hisrsəlnirik, çünki iştirak etdiyimiz el şənliklərində hər xasiyyətdə insan olur. 6-7 saat həmin adamların qulluğunda olmalısın, məclisi elə idarə etməlisən ki, hamının xoşuna gəlsin, sifarişləri qəbul etməlisən və s. Mümkün deyil ki, əsəbləşməyim. Ümumiyyətlə, mən inanmıram ki, əsəbsiz insan olsun. Deməzdim ki, çox hirsli, əsəbi adamam. Ancaq, az da olsa var.

- Kitab oxumaqla aranız necədir? Oxuduğunuz kitabların içində talış dilində kitablar varmı?

- Məndə talış dilində ancaq sizin şeir kitablarınız və Aytən Eyvazonun "Dili sədo" kitabı var. Mən kitabın xəstəsiyəm. Lənkəranda mənim şəxsi kitabxanamda, yalan olmasın, 1500-ə yaxın kitab var. Dünya ədəbiyyatına, azərbaycan ədəbiyyatına aid romanlar, povestlər, dastanlar, şeirlər, hekayələr, tarixi əsərlər və s. kitablarım çoxdur. Mən həmişə kitabı alarkən ilk səhifəsinə baxıram, əgər mənim

xoşladığım bir mövzu haqqında məlumat varsa, həmin kitabı alıram. Dedektiv əsərləri çox sevirəm. Xoşuma gələn kitabı, ən azı 4-5 dəfə oxuyuram. "Dartanyan və üç müşketyor" əsərini düz on dəfə oxumuşam. Kəndimizdə kitabxanada Məmmədhusəyn Əliyevin "Dağlar oğlu" kitabını bəlkə də iyirmi dəfə oxumuşdum. Həmin kitabı oxuyarkən özümü orda baş verən hadisələrin içində hiss edirdim. Bu kitabdakı bolşeviklər haqqında məlumatlar, Mahmud Eyvazovun başına gələn hadisələr, Züvəndə olan inqilabi proseslər, qaçaqlarla mübarizə, xalqımızın o dövrlərdə vəziyyəti mənə çox maraqlı idi. İllər keçdikcə, mən dedektiv janrda olan əsərləri oxumağa daha çox üstünlük verdim. Demək olar ki, Çingiz Abdullayevin kitablarının 99 %-ni oxumuşam. Son vaxtlar gənc yazarların dedektiv əsərlərini oxuyuram.

- Nədənə, talış müğənnilərinin çoxu efirlərdə, el şənliklərində talış dilində mahnı oxumaqdan çəkinirlər. Bəzi müğənnilərdən bunun səbəbini soruşduqda cavab verirlər ki, bizə imkan verilmir. Bu bəhanələrdən belə sual yaranır ki, bəs necə olur ki, İsrail Məmmədov, Cavad Rəcəbov, Baloğlan Əşrəfov, Zaur Babayev kimi sənətkarlar televiziya kanallarında talış dilində mahnı oxuyurlar, onlara imkan verilir, sizə imkan verilmir? Zaur müəllim, sizin fikrinizcə, ana dilimizə bu biganəliyin səbəbi nədir?

- Sən inanırsan ki, elə müğənnilər heç özləri də bilmirlər ki, niyə ana dilimiz olan talış dilində mahnı oxumurlar. Kim deyirsə ki, indi efirlərdə talış

dilində mahnı oxumağa icazə vermirlər, yalan deyir. Ən öndə gedən kanallardan biri də "Lider" kanalıdır. Mən iki dəfə həmin kanalda verilişlərdə iştirak etmişəm. Murad Arif özü məndən xahiş edib ki, talış dilində mahnı oxu. Məndən soruşdu:

-Lənkəranlısan, talış dilini bilirsən?

Dedim:

-Elə şey olar, Talış talış dilini bilməsin?

Dedi:

- Bəs talış dilini bilirsənsə, ana dilində niyə oxumursan?

Mən də talış dilində mahnı hazırlamışdım ki, imkan olsa oxuyaram. Dedim:

- Oxuyum?

- Əlbəttə, oxu.

Beləliklə, talış dilində bir mahnı ifa etdim, hamının da xoşuna gəldi. Sonra həmin kanalda "Səhər" verilişinə çıxdım. Nuranə xanım mənə dedi ki, Zaur müəllim, bu gün talış dilində bizim üçün oxuyarsız ya yox!? Öz mədəniyyətini, incəsənətini, ədəbiyatını, musiqini insan özü reklam etməlidir. Məlum məsələdir ki, efişdə həmin müğənni öz ana dilində oxumaq istəməsə, heç kim onu məcbur edə bilməz ki, sən ana dilində mahnı oxu. Bu yaxınlarda, kanalların birində İsrail müəllimlə bir verilişdə iştirak etdik. Mən dedim ki, bəs talış dilində bir mahnı oxumaq istəyirəm. İsrail müəllim də ordakılara bildirdi ki, mən həmişə sizin kanalda talış dilində mahnı oxumuşam. Bu verilişdə hər ikimiz talış dilində bir mahnı oxumaq istəyirik. Beləliklə, ana dilimizdə gözəl mahnılar oxuduq, talış musiqisinin tarixindən

söhbət etdik. Çox gözəl qarşıladılar. Nəyə görə oxumamalıyıq? Ana dilimizdə mən oxumayım, məndən sonra gələn oxumasın, bəs kim oxuyacaq? Mən Azərbaycan vətəndaşıyam, Azərbaycan dövlətində yaşayıram, onun qayda-qanunlarına əməl edirəm. Mənim millətim Talışdır. Mən bunu dana bilmərəm. Dilim var, tarixim var, mədəniyyətim var. Bunu hamı başa düşür.

Bir sözlə, öz doğma ana dilində mahnı oxumayan müğənnilər özünü tanımır. Özünü tanıyan müğənni ana dilində oxumalıdır. Əgər qoymurlarsa, belə haqsızlığa qarşı mübarizə aparmaq lazımdır.

- Uzun müddətdir ki, Lənkəran C. Cabbarlı adına musiqi məktəbində xanəndə müəllim işləyirsiniz. Çoxlu şagirdiniz olub. Bu illər ərzində çəkdiyiniz zəhmətin bəhrəsini görə bilərsiniz?

- Ustad Əlibaba Məmmədovun bir sözü var idi. Deyərdi ki, Zaur, mənim balam, sən elə bilirsən ki, əmi hər 3-4 ildə 20-dən çox şagird yetişdirir, onların hamısı yaxşı oxuyan olur. Xeyr, onlardan 2-3 nəfəri yaxşı oxuyan olsa, papağımı göyə ataram.

Yerindən duran deyir ki, Əlibaba müəllimin tələbəsi olmuşam. Nə olsun ki, Əlibaba müəllimin tələbəsi olmusan? Neyləmişən, hardasan? Getmişən, dinləmişən, guya ki, sən də oxumusan.

Tələbələrimdən Tural Babazadə, maşallah, Allah saxlasın, cavan müğənnidir. Opera və balet teatrında çalışır. Xarici mahnıları da gözəl ifa edir. Sonra, tələbələrimdən Eldost

Köçəriyev da çalışqan, gözəl müğənilərdən biridir. Sənətdə daim axtarışda, yeniliklər uğrunda mübarizədədir. Allaha qurban olum, görürsən ki, bir insana səs verib, ancaq bacarığı yoxdur, həmin səsdən istifadə edə bilmir. Amma, adam var, görürsən ki, Allah ona səs verməyib, o, olmayan səsi ilə gözəl bir mahnı ortaya çıxardır. Deiyəsən, İlahi, kaş sən səsi buna verərdin. Bizdə, o vaxtlar, Hüsü adlı biri var idi. Onun çox gözəl, məlahətli səsi var idi. Ancaq, yaddaşı yox idi. Əlibaba Məmmədov baxıb deyirdi ki, sənə qurban olum, ay Allah, sən bu səsi verərdin bu talışa da.. Aypara Cabbarova adlı tələbəm olub. Çox məlahətli səsi var idi. Düzdür, sonralar sənətini davam etdirmədi, ancaq həqiqətən gözəl müğənni idi. Ondan sonra, Şəmsi Əbilli çox savadlı müğənnidir. İndi də Bülbül adına musiqi məktəbində oxuyur. Balabanda da gözəl ifa edir. Daha sonra, tələbələrimdən Elduzu misal gətirə bilərəm. Bir sözlə, tanınmış, xalq tərəfindən sevilən, istedadlı tələbələrیم çoxdur. Çox sağ olsunlar, harda olsalar, adımi çəkirlər, deyirlər ki, Zaur müəllimin tələbəsi olmuşam, mənə də ləzzət edir.

- ANS telekanalında keçirilən "Toylar kralı" musiqi yarışının yarımfinalçısı oldunuz. Bu yarışmanın yaradıcılığınızda, sənətinizdə müsbət təsiri oldu mu? Bu musiqi yarışması haqqında xatirələrinizi oxucularımızla bölüşməyinizi istərik.

- Bu yarışma məni çox tanıtdırdı. Dedilər ki, bəs ANS-də yarışma keçirilir, mən də gəldim ANS-ə, sənədlərimi

verdim, oxudum. Sözün düzü, bir az inamsız idim. Özümə qarşı yox, sadəcə orada elə bir aura yaratmışdılar ki, guya ora pulla qəbul edirlər. Mənim də onlara qəti pul vermək fikrim yox idi. Sadəcə, özümə arxayın idim. Aparıcı Cingiz Əhmədov idi. Zəng etdilər ki, sizi 2-ci tura dəvət edirik. Gəldim, münsiflər heyəti Sabir Əliyev, Ceyran xanım, Əli Mirəliyev, Cingiz Əhmədov idi. Teymur Mustafayevin mahnısını, sonra da "Rəna" adlı bir mahnı oxudum. Gözəl də oxudum, bəyəndilər. Ordan çıxandan sonra fikirləşdim ki, onsuz da onlar seçdiklərini seçiblər, mənim nə işim var idi orda!? On gün sonra mənə yenidən zəng gəldi. Dedilər ki, bəs, səni növbəti tura dəvət edirik. Yenə gəldim, iki mahnı oxudum. Bəyəndilər, dedilər, get sənə xəbər verərik. Çıxdım, dedim, hə, mənimki elə bura qədərmiş. Getdim evə. Bilirdim ki, seçim turu efirdə göstəriləcək və həmin iyirmi müğənninin təqdimatı olacaq. Həmin gecə evdə Natiqlə oturmuşuq təqdimat verlişinə baxırdıq. Seçilən müğənnilər bir-bir təqdim olunduqca inamım azalırdı. Nəhayət, 19-cü ad mənim adım oldu. İnanmadım, zəng etdim Çingiz müəllimə ki, bu nə məsələdir? Dedi ki, qardaş, oxumağın münsiflərin xoşuna gəldi, gəl, iştirak elə. Getdim, iştirak etdim və 20 nəfər iştirakçının içində yarımfinala çıxan 4 iştirakçıdan biri oldum. Ondan sonra, orda müəyyən məsələlər var idi, indi onları açıqlamağa ehtiyac yoxdur. Yəni, tam şəffaflıq yox idi. Bu təkçə bizdə belə deyil. Bütün xarici ölkələrin televiziya kanallarında nümayiş olunan şou

proqramların hamısının "pərdə arxası" hissəsi var. Heç kim deyə bilməz ki, hansısa xarici kanalda şou proqram keçirilir, orda tam şəffaflıq var. Əgər bu yarışma tam şəffaflıqla keçirilsəydi, heç kim mənə bata bilməzdi. Əli Mirəliyev orda kimləri tənqid etmədi?! Ancaq mənim ünvanıma tərifdən başqa söz demədi. Niyə? Çünki, özü də çöldə deyirdi ki, qardaş sən oxuyursan, mən necə deyim sən püssən? Deyirdi ki, mənə bu lazımdı. Sən Hüseynağa Hadiyevin "Sən olmuşam" mahnısını elə oxudun ki, hər müğənni onu oxuya bilmir. Sən onu elə oxudun ki, mən səni tərifləməyə bilmərəm. Əlbəttə, onlara sənət lazımdır. "Toylar kralı" həyatımda çox böyük rol oynadı.

- Zaur müəllim, bir neçə gün öncə facebook səhifənizdə qeyd etmişdiniz ki, bu yaxınlarda pərəstişkarlarınıza, heyranlarınıza azərbaycan və talış dillərində silsilə mahnılar təqdim edəcəksiz. Əgər sirr deyilsə, yeni mahnılarınız, qarşıdakı planlarınız, görəcəyiniz işlər barədə də bizə məlumat verərdiniz.

- Əgər tamaşaçılar, pərəstişkarlarım, fanatlarım üçün oxuyuramsa, bunun nəyini sirr saxlayım? Mən bunu millətim üçün, xalqım üçün, məni istəyənlər üçün edirəm. Əlbəttə, sevə-sevə deyərəm. Sən də bilirsen ki, mənim talış dilində mahnılarım azdır. Düzdür, toylarda müxtəlif talış müğənilərinin talış dilində mahnılarını oxuyuram. Məsələn, "Talışə kinə gəşənqə" mahnısını "Toylar kralı" da oxudum. Hansı toyda olursam, həmin mahnını məndən istəyirdilər. Bu mahnını məndən öncə də oxuyanlar

da olub, indi də oxuyanlar var. Ancaq, insanlar mənim ifamda həmin mahnını çox bəyəndilər.

İndi də, Rübail Əzimovla talış dilində yeni mahnılar hazırlayırıq. "Çaş kardəm tını" mahnısı artıq hazırdır. Ondan sonra Baloğlan müəllimin repertuarından "Ay tolışə kinə" mahnısı, Səməd müəllimin "Vənəşə" mahnısını oxumalıyam. Daha sonra, səninlə bir-iki mahnı hazırlayaram. Hazırda, 10-15 seçilən talış mahnısı olmaq şərti ilə disk hazırlayıram. İnşallah, bu ilin axırı, gələn ilin əvvəlində tam hazır olacaq. Mənim üçün fəxrdir, mən şərəf duyuram ki, ana dilimdə mahnı oxuyuram.

- Zaur müəllim, işinizin qızgın vaxtında bizə vaxt ayıraraq müsahibə verdiyiniz üçün sizə təşəkkürümüzü bildiririk və işlərinizdə, yaradıcılığınızda yeni-yeni uğurlar arzulayırıq.

- Yaradıcı insan üçün "vaxtım yoxdur" sözü olmamalıdır. Bu onun işidir. Bu işin içində o studiyaya da getməlidir, müsahibə də verməlidir, konsertlər də təşkil etməlidir, öz şəxsi işlərini də görməlidir. Mən, hətta, vaxt tapıb dostlarımla tez-tez kitabxanalara da gedirəm. Mənim üçün şərəfdir ki, belə bir jurnalın növbəti nömrəsində mənim də müsahibəm dərc olunacaq, tanımayanlar tanıyacaq, onlar üçün də maraqlı olacaq.

**Müsahibəni hazırladı:
Vüqar Həmatı**

Rövşən "Lenkoranski"

(Məğalə nav jurnalı dəvardə nümrədə çap bə)

...1996-nə sorədə, Rövşən "Lenkoranski" Soveti kışte bəpeş, Ostorə rəyonı xəlx məhkəmə çəy ruhi vəziyyəti bə nəzə səy şərtinə, 15.10.1996-nə sor tarixinə hükminə, çı Azərbaycan Respublikə tosbə 1 sentyabr 2000-nə sor ğıvvədə bə Cinoyət Məcəllə 220-nə maddə 1-nə hissənə, 97-nə maddənə 2 sor ozodətiku məhrum kardə bedə. Səbayel rəyon məhkəmə 04.03.1997-nə sor tarixin ğərarinə çı cəzoku şərti ozod kardə bedə.

Həbso beşe bəpeş Rövşən i müddət de vərzeşi (spor) dəçike nevinə məşğul bedə. Əncəx, im cıvonə zoə ijən de tale çətinətiyonə dimbədim omedə. 2000-nə sori iyunə manqı 26-də Bokuədə diyokənoədə, bulvarədə Rövşənə "vorzakon" Kəramət Əli zoə Məmmədovi arədə mübahisə eqinedə

və Rövşən əy de kустar üsulinə hozo kardə bə püstəletinə jəyde. Səbəb əv bedə ki, çəvon arədə mübahisə şeədə, K. Məmmədov bə Rövşənə dimjon doydə. Rövşənən işte səpe noviniyə püstəletinə bəy qüllə ğandedə. Qüllə bəçəy kəşi qinedə. Bə hadisə vıre Səbayel Rəyon Polis İdarə əməkdoon omedən və Rövşən Canıyevi həbs kardedən.

K.Məmmədov bə istintaqi doə ifodədə votedə ki, R. Canıyevinə çəy mübahisə bə co məsələ qorəş bə. Həmun vaxt Məskovədə jiyə Mirseymur nomədə "ğanuni dızd"i Bokuədə fəaliyyət nişon doə qıləy firmə direktor Eldar Məmmədoviku çə firmə hisobədə bə pulon bə Məskovə şəhri dəvone tələb kardəşe. Çı firmə piçət Məskovədə Mirseymuriku və Əlyar nomədə qıləy şəxsiku be qorəş, Rövşənəy piçəti varde-nıvarde həxədə xəbə səşe. Rövşənən bəy votəşe ki, im məsələ həll kardero ya tı, yaən Eldar Məmmədov bə Məskovə şənion. Bı səbəbən çəvon arədə mübahisə eqiniyə və Rövşənə Kəramət Məmmədoviş de qüllənə jəşe. Bı daveədə Rövşən kəllə-beyin travmə səyde və ruhi noxəşətiku əziyyət kəşədə. Çı hadisə bəpeş R. Canıyev bə istintaqi ifodə doyku imtino kardedə. Əv, hiç səbəb nişon nıdoynə ifodə doynə bərobər həməən bə istintoqi sənədonən imzo noyku imtino kardedə.

Bı hadisə qorəş R. "Lenkoranski" 2000-nə sorədə tojədən bə məsuliyyət

cəlb kardə bedə. Bı səfə əv, tosbə 2000-nə sor qıvvədə bə Cinayət məcəllə 15, 94-nə maddənə (ğəsto bə odəm kıştə cəhd), 228.1-nə (beğanun otəşinə əvjor, əçəy komplekt hisson, canqi əvjoron, bo tıpinero maddon bə dast varde, əvoni bə co kəson doy, həvate, oğəte, novine) maddənə itti-hom bə. Əncəx həmin vaxti məhkəmə çəy həxədə qərar bekardeyə ki, əy bə psixi müalicə gənde lozime. 2001-nə sorədə Sabunci rəyon məhkəmə gərarinə çinayət məsuliyyəti ozod kardə bedə.

2002-nə sorədə Rövşəni barədə bə həmin cinayəti ko tojədən bə məydon beşədə. Əmmo, Rövşən "Lenkoranski" pəydo bedəni, çı elkəo bə kəno beşe səbinə çəy həxədə 01.07.2002-nə sorədə nəvəmon elan kardə bedə. Həmun vaxtonədə Rövşən bə Məskovə şədə. Azərbaycanədə hüquq mühafizə orqanon əy nəvə qorəş, əv həni bə elkə oqarde zındəni və Rusyə Federasiyə vətəndoəti gəbul kardədə. Xeyli bı müddətədə əv Rusiyə, Ukraniyə və co Avropə devlətonədə cəyli nüfuz qırdə kardədə. 2003-nə sorədə loti Nardaranlij Mirseymur bəy "ğanuni dızd" nomi doydə. Bə vaxtonədə Məskovədə bə vijoron nəzarət karde səbin ve yolə mübarizə şədəbe.

2003-nə sorədə "Peşera" nomədə bar-restaranədə bə Mirseymuri de "Steçkin" tipədə tapançə-avtomatine 12 qüllə jəydən və "ğanuni dızd"i bə noxəşxonə nırosiniyəy bə Xıdo rəhmət şədə.

2003-nə sorədə Sankt-Peterburqədə Mütəşəkkil Cinoyətko dastə lider Yevlaxij Elçin Əlievən kıştə bedə. Çəy gətlinə əlağədro ve vesiyon, fikon bıbunən, bı barədə kənkret hiç kəsi

qəp niyəşe. Bə qeyri-rəsmi məlumaton bove bıkəmon, bı cinayətə koy səbin 2004-nə sorədə Rövşən Məskovədə həbs bə. Əncəx miyonədə sübut nıbe qorəş, jəni Rövşəni de cinayətine hiç əlağə nıbe qorəş əv həbso vadoə bə.

2006-nə sori aprele manqi 7-də Məskovədə bə Sabirabadij Hikməti qəsd kardə bedə. Hikmət bə rəhmət şeədə, əçəy vıre qəte piyəkəson ve bıbunən, bənə Rövşəni cəsorətin, hürmətin, dızdon dınyoədə bə xüsusi hürməti malik qıləy insoni bı mərtəbə rost be şans həniyən vebe.

Pidəme ki, bı arədə bəşimə rəhmətliq Hikməti bioqrafiyəku, jimoniku kali məlumaton bıdəm. Muxtarov Hikmət Məmmədqulu zoə 1956-nə sorədə Sabirabad rəyoni Kürkənd diədə bə dınyo omə. 1974-nə sorədə Azərbaycan Xalq Təsərrüfatı institutədə təhil səyədə çı Boku şəhri Prəkursorəti müstəntiqi zoənə dave kardədə və 3 sor ozodətiku məhrum kardə bedə. Əv, iştə cəzo 5 nümərəyə İslöh Əmək kəloniyədə iyən Xələcədə kəşədə. Peşo, yəne 1981-nə sorədə tojədən həbs bedə. Bı səfə əv qıləy fəğiri müdafiyyə karde qorəş həbs bedə. Sabirabadədə i kəs iştəku votə kəsi jəydə və bəy 7 sor "ko" doydən. Rəstovədə iştə cəzo kəşə vaxtədə de Mixail "Kotovski" iyən de Kolya "Lebed" nomədə məhşur "dızdon"nə oşno bedə. Həmun vaxti de türmə jimoninə, vəyo bə beğanunə koonə rozi be zinedəni və bə türmə rəhbərəti iştə etirazi sərt formədə nişon doydə. Bıçımı qorəş əy çə kərə yəndı dümo bə "karser" dəğəndən. Çominə kərə əv bə vəşiyəni aksiyə bino kardədə və hiç çı hardəni. Çımi bəpeş türmədə bə kəson həmə bəy umjən bedən, hiç kəs xürək

hardedəni və de roynə bə beğanunəti işte etirozi kardədən. Bı koy qorəş bə Hikməti əlovə 3 sorən cəzo doydən. Vəyo "Yolə bıyə" klicəkə, nomi səydə. Çəğın əy bə Novoçerkaski türmə ğandedən. Sankt Peterburqi "Kresti" və Vorkuta zonədə işte cəzo kəşəşe. 1997-nə sorədə Bokuədə həbs bə, dı rüji bəpeş bə ozodəti vadoə bə. 2001-nə sorədə Azərbaycani Dilə Koon Nazirəti Mütəşəkkil Cinoytkoətinə Mübarizə İdarə əməkdoon tərəfo Səbayel rəyoni əroziyədə qıləy barədə oğətə bedə, əçəy cifo nərkotik vasitə heronin bekarədə bedə və bəy 8 sor cəzo doə bedə. Əncəx, 2002-nə sorədə, 1 sor 3 manq cəzo kəşe bəpeş əv çı cəzoku ozod kardə bedə və Səvetədə ən nominə "vor"ono qıləy hisob bedə. 2006-nə sorədə Hikmət Məskovə şəhri "Leninqrad" şosse N:12 ünvanı soədə, sahat 20:30-də çı ofiso beşədə, bəştə "Mercedes" markəynə maşın nışteyədə ğəflətən dı kəs bəy de pustəleti hucum kardədən. Hikmət vəyo de qüllənə jə bedə və mardədə, əçəy mühafizəəkə Bayram Talboviən bə şəfoxonə bardeyədə roysə mardədə. Çəy şofer Mürvət Xəlilovən çı sinəo qıvonə yarə səydə. Bəvon qüllə ğandə killeron işte əvjoron şıdoydən və çı arəo beşədən.

Çı Hikməti marde i sor bəpeş bəçəy vırə ən real nomizəd hisob bə Lankonij "Ağbaş" ləğəbin Çingiz Axundovən 2007-nə sori iyuni 2-də çı Məskovə şəhri şimali-şərqədə "Alaviyan" nomədə küçədə, 10 nümərəynə kəy navədə kıştə bedə. Bəy 9 qılə qüllə jə bedə və əv hodisə vırədə işte dınyo dəqiş kardədə. Çəy mühafizəəkə Serqey Lukyanovən dı qılə qıvonə yarə səydə, əy təcili bə şəfoxonə

rosinedən.

Çı Mirseymur Abdullayevi, çı Hikmət Muxtarovi, çı Çingiz Axundovi marde, Baxış Əliyevi ("Baxa"), Vaqif "Lenkoranski" həbsi bəpeş Rusiyə vıjoronədə bə azərbaycanijon biznesi nəzarət bə Rövşən "Lenkoranski" nəzarət dəvardədə.

2006-nə sorədə Rövşən Məskovədə Kutaisi klani lideronnə ico "sxodka" dəvoneyədə həbs bedə. Bəvədə əv işte saxtə, co nomədə bə paspartı təğdim kardənə bə ozodəti beşe nail bedə. Çı hadisəku i manq bəpeş Rövşən tojədən de həbs be təhlükənə dimbədim omedə. Bı səfə əv çı Məskovə "Lujniki" idman kompleksi əraziyədə bə klubədə "sxodka"də iştirok kardeyədə təhlükə bə miyonə beşe. Həmun "sxodka"də "Yaponçik" ləğəbin əvsonəvi "vor zakon" Vyaçeslav İvankovən iştirok kardədəbən. Çı "vor zakon"on mühafizəəkonə OMON-i arədə şiddətinə qülləğandə bino bedə və "vor"on arəo beşe zinedən.

R."Lenkoranski" 2008-nə sori zımistonədə Ukranyə Şevçenko rəyonədə həbs beədə və bəy 40 rüj həbs doə bedə. Əçəy bə Azərbaycan ekstradiyeyə çaş kardə vaxtədə, hüquqi müdafiəəkəon xayşinə Ukraniyə hükümet bəy didərqin, tərö statusı doydə və əv Ukraniyədə mandedə.

2009-nə sorədə dekabrə manqi 3-də Rövşən çı Ukraniyə Kiyev şəhrədə tojədən həbs bedə. Həmun vaxtədə dəynə ico Kiyevədə jiyə qıləy restarani soyb və çəy se kəs mühafizə kardə odəmonən həbs bedən. Bə Rusiyə mətbuati doə məlumaton qorəş bəvonku rezinə qüllə ğandə 2 qılə "Fort-12P" və "PMR-9" tapançə və "Vulkan" karabin peğətə bedə.

“UNIAN” agentə mərkəzi doə məlumaton qorəş Ukraniyədə Kiyevi Qolosevsk rəyonı məhkəmə çı Rövşən Canıyevi həxədə 40 rüj həbsə ğəror bekardeşə.

Ukraniyə DİLƏ Koon Nazirəti Mütəşəkkil Cinoyətkoətinə Mübarizə İdarəo bəvon doə məlumatədə qeyd kardədəbin ki, Azərbaycan bı mıddədə Rövşən Lənkəranski ekstradisiyə karde qorəş bə Ukraynə müraciyyət kardəninə. Ukraynə Ali Arbitraj məhkəmə əçəy didərqin, tərö statusunu ləğ kardəşə.

R.Lenkoranski" 2009-nə sori dekabrə manqı 13-də bə Kiyev-Boku reysinə bə Azərbaycan vardə bedə. Bı barədə Ukraynə DİLƏ Koon Nazirəti idarə məlumat pevlo kardədə və ğeyd kardədə ki, R. Canıyev Azərbaycanədə beğanun əvjor novinə və bənə ğətli qonə cinoyəton qorəş nəvəmonədə bə.

Kali sayton, rüjnoməon məlumat doydəbin ki, Rövşən Bokuədə "bandotdel"ədə oğətə bedəbe. M. Mehdi nomədə ənıvışt ıştə nıvıştə məğalədə bı barədə ətrofin məlumat doydəbe. Əv nıvıştədəbe ki, dəvardə haftə oxoyədə Ukranyədə həbs bə məşhur kriminal avtoritet Rövşən "Lenkoranski" ləğəbin Rövşən Canıyev bə Boku ekstradisiyə bə. Əv, Kiyevədə Ukraynə DİLƏ Koon Nazirəti Mütəşəkkil Cinoyət-korətinə mübarizə İdarə koəkon tərəfo dekabrı 3-də həbs bə və bə Azərbaycanı təhvıl doə bə. Ukraynə mətbuati çı Canıyevi həbsi barədə hıvüjə nıvıştəyon nıvıştətəbe. Çəvon mətbuat Canıyevi bənə "ən nüfuzinə Azərbaycanıjə kriminal avtoritetono qıləy" təğdim kardədəbe. Ukraynə mətbuat nıvıştədəbe ki, Rövşən Canıyev dekabrı 12-

də Borispol beynəlxəlx aeroportu Kiyev-Boku reysinə pərə təyarənə bə Boku dəro kardə bə... "Yeni Müsavat"i bə dast vardə məlumatədə qeyd kardə bedəbe ki, əv ı sə Mütəşəkkil Cinoyət-korətinə Mübarizə İdarədə oğətə bedə. Ğeyd bıkəmon ki, Canıyev 2008-nə sori yanvarədə Rusiyə-Ukraynə sərhədədə oğətə bə. Əmma, həmin vaxt Ukraniyə hakimiyyət Canıyevi təhvıl doyku imtino kardəşə.

Ukraynə mətbuat həməən əy ğeyd kardədəbe ki, Canıyev ı sət ən nüfuzinə azərbaycanıjə "vor zakon" hisob kardə bedə. Həmə azərbaycanıjə kriminal qrupon faktiki çəy nəzarətədən. Nəvəmonədə bıbuən, Rövşəni ıştə peşə fəaliyyətiş oğətəni, "sxodka"onədə fəal ıştirok kardədə, rə-rə çı şəhro bə şəhron şədə.

2010-nə sorədə ğərəz Rövşən "Lenkoranski" qıləy tolışə avtoritet, "ğanuni dız"ən həbs kardə be. Im kriminal aləmi məşhur simaono qıləy "Masallı Mamed"be. Məmməd İsgəndəri zoə Huseynov ("Masallı Mamed") türmədə bə rəhmət şe. Jıqonə zinedəm ki, çı tolışə avtoriteti həxədə kali məlumaton boşıməroən marağın bəben. "Masallı Mamed" 1960-nə sorədə Masallıədə moəo bə. İminə kərə 17 sinədə beədə həbs kardə bə. Səbəbən əv bə ki, çəy pə unverməğədə şebə müdür ko kardədəbən. Çəy pə koy həmroono qıləy jen toyfə de polisi şərinə rast omedə. Çəy pə İskəndər Huseynov həmun moynə bə türmə dəşə, həbs be pidənişə, əve çəy "qıno" bəştə qıy peğətədə. Çəy məhkəmə dəvom kardə vaxtonədə "Masallı Mamed" de həmun polisi vindemon kardədə və bəyku çəy doə ifodə bə dümo peğətə tələb kardədə.

Əmmo, polis bəçəy sıxanon əhmiyyət doydəni və Məmməd əy çok-çoki küedə. Bı səbəbən əv 3 sor bə məcburi əmək cəlb kardə bedə. Çı hadisəku tikəy bəpeş Məmməd bə Boku omedə, deştə tələbə avlodinə bə qıləy xəyə məclis şedə. Bı məclisədə qıləy zoə bə kinə sıxan ğandedə. Məmməd de həmin zoənə mübahisə kardədə, əy de çaxonə jəydə kıştedə. Bə həmun cinoyəti qorəş kam mandedə ki, Məmməd marde hükmü bıstəno. Əmmo, çəy pə çı har vasitəono istifadə kardədə, Məmmədi çı marde hükmiku peroxinə zinedə. Məmmədi 15 sor çı ozodətiku məhrum kardədən və işte cəzo sıftənə 5 sori Şuşa türmədə dəvone şərtinə vəyo ğandedən. Bə vaxtonədə Şuşa türmədə ən qıvonə cinoyət kardə kəson oğətə bedəbin. Bı türmədə bə düstəğon ve hiçə əzobon ədəyn, əvoni mənəvi cəhəto arıştin. Məmməd bə jıqo behəxəti tov varde zinedəni və dimonnə mübarizə barde bino kardədə. Əv, de türmə yolonnə əməkdoəti kardə odəmon pəydo kardədə və əvoni ifşo kardədəbe, bəvon cəzo doydəbe. Bı səbəbi qorəş, əy çı Şuşa türməo bə Qroznı türmə dəro kardədən. Im türmə çı Şuşə türməsən qıvonə hiçə türməbe. Məmmədi bə Qroznı türmə nıresəy çəy çokə hərəkəton, mərdiyəti barədə məlumaton bə düstəğon rəsəbin. Həmun vaxtədə bə türmədə "Dağlı Cavanşir"ən cəzo kəşədəbe. Əy bəvədə hələ "ğanuni dızd" nomış sənibe, əncəx kriminal aləmədə çokə hürmətış hestbe. Bı türmədə əvon dı kəs dastbədest doydən bo ədoləti mübarizə bardədən. Çı türmə yolonku çı düstəğon həxi tələb kardədəbin. Peşo "Masallı Mamed" çə türməo bekardədən və bə

Boku 6 nümərəynə türmə ğandedən. Ənəyoən de türmə rəhbəronnə düz nomə Məmmədi tojedən bə Rusiyə Voloqda şəhri "Senteral" türmə ğandedən. Əv iyoən kriminal ğaydəon tətbiğ kardədə və əy bə "Marosskaya Tşina" nomədə türmə ğandedən. Çı Səveti ən sərt qanuninə türmon qıləyən im türməbe. Məmmədi vəyo bə vaxtədə məhkumon qıləy yolə ğiyam, bunt kardədən. Əncəx cıvonə Məmməd çı ğiyami hitovinə ehdəo omedə. Əçəy im zırəkəti bə "ğanuni dızdon" çaş çiyədə, bəy "ğanuni dızd" nomi təklif kardədən. Əmmo, Məmməd çı nomi məsuliyyəti çok zinə qorəş çəvon təkilfi ğəbul kardədəni. Nəhoyət, 1992-nə sorədə bə ozodəti beşədə və həmun sori noyabrə manqı 4-də kəxivand, xızonsoyb bedə. Əncəx ijən işte kriminal jimoni dəvom kardədə. İ sor bəpeş, yəne, 1993-nə sorədə Bokuədə "Leyla" nomədə restaranədə "ğanuni dızd"on "Lotu Bəxtiyar", "Sabirabadij Hikmət", "Dağlı Cavanşir", "Yetim Hüseyin", "Ənvər Sovetski", İrəvonij Faiqi iştirokinə bəy "ğanuni dızd" titul doə bedə. 2006-nə sorədə beğanun əvjor oğətə qorəş həbs kardə bedə. Türmədə bəçəy xürək zəhər ekardədən, əncəx əv mardədəni. Çımi bəpeş çəy səhhətədə kali prəblemon bedən. Oxonnəminə kərə 2010-nə sorədə de narkotik ittihominə həbs bedə. Əv, 2011-nə sori martə manqı 20-də 1 nümərəynə Cəzokəşə müəssisədə işte çəşon əbədi edoydə. Səbəbən əvebe ki, çəy siyo çiqəron noxəbin iyən şəkər hestışbe.

2010-nə sorədə marti 19-də Qonə Cinoyəton Dair Koon Məhkəmədə, devləti ittihoməke məhkəməku R. "Lenkoranski" 12 sor müddətədə ozo-

dətiku məhrum karde piyəşe. Əncəx, məhkəmə bə Rövşəni 2 sor 10 manq 19 rüj həbs doşe. İstintoq şe müddətədə həbsədə be qorəş, bəy doə cəzo vaxt orəxe qorəş əv çı məhkəmə zalo bə ozodəti vadoə bedə.

Bə "Bizim yol" rüjnomə doə məlumatı qorəş çı hadisəku 3 haftə bəpeş Rövşən Nəsimi rəyoni əraziyədə tojədən həbs bedə və Nəsimi rəyoni Polis idarə təcridxonədə oğətə bedə. Bı barədə T. Əhmədli nomədə əniyişt iştə məğalədə ətrofin məlumat doydə: "Kriminal aləmədə yolə nüfuzi soyb bə Rövşən "Lenkoranski" oğətə səbəb əv bedə ki, Ukraynədə "Qoca" ləğəbinə "ğanuni dızd" Əlibala Həmidov həbs bedə və Ukraynə mətbuat nıviştədə ki, "Qoca" de "Lenkoranski" nə əlağə hestişe. Ə. Həmidov 1972-nə sorədə Bokuədə moəo bə, Rusiyə vətəndo bə. Əv narkotikon de beğanunə devriyəne əlağədə cinoyəton qorəş nəvemonədə bə. Bə həmun əməliyədə iştirok kardəkəson vote qorəş "Qoca" de odəm dızde, yolə məbləğədə pul tələb kardenə məşğul bə cinoyətko dastə tümo, təşkil kardenə ittihom kardedən. Əçəy dastə Məskovədə 2 qılə koy odəmi dızdeyədə ittihom bedən. Rusiyə hüquq-mühafizə orqanon təğibiku yəxə roxine piyə "Qoca" Ukraynə əroziyədə niyon bedə. Kali mənbəon məlumat doydəbin ki, Rövşən məhz bı məsələ qorəş oğətə bə. Çı əfoloti bə peşo Rövşən Azərbaycani tərəkardedə, bə Məskovə şedə. Çünki, Rövşən Məskovədə ve yolə nüfuzi, hürməti soybbe. Çəy kriminal aləmədə, jimonədə ve hürmət, ve düston benə ve bərobər, həməni ve dışmənoniştə hestbe.

"Praym Kraym" agentəti məlumat

doydəbe ki, 35 sininə Rövşən Caniyev sentyabi 15-də maştəvo de Məskovə-Kiyev gətərinə bə Ukraynə omeədə Kiyevi osinə ro vağzalədə Ukraynə Dilə Koon Nazirəti Mütəşəkkil Cinoyət-koətinə Mübarizə İdarə tərəfo həbs kardə bə. Həmin vaxt Rövşən bə polison Əliyev fəmuliyənə bə co saxtə paspurti və xarici paspurti təğdim kardedə və bəyro Cinayət məcəllə 358-nə maddə 2 və 3-nə bəndon əsasədə (zine-zine saxtə sənədinke istifadə kardə) cinayətə ko obedə.

Həmunə sori "vorzakon" Ded Xasani de snayperi jə be və marde. Bı cinayətədə ijən çı Rövşəni nomışon bə miyon şidoşone. Bə Ded Xasani qətli bəpeş bə Rövşəni dı kərə süi-qəst be.

2012-nə sorədə Dübayədə Rövşəni 3 çaxo zərbənə qıvone yarə səşe.

2013-nə sorədə tojədən Türkiyədə bə Rövşəni süi-qəsd be.

"Moskovskiy komsomolets" rüjnomə dınyo məşhur kriminal odəmon qıləy Vyaçeslav Leontevinə ("Vadik Belıy") dərc bə müsahibə əv, "Ded" i qətli çı "Lenkoranski" təşkil karde barədə iddion rədd kardedəbe. Əv votedəbe ki, ki "Ded Xasan"ış kıştəbu, im sıxanonən çəy vadoə şaiyə, divuədə vote sıxanonin. Rövşəni çı koonku xəbə nişe. Əqəm çəy həxədə çəy diyo-vijonku, həmvətənonku xəbə bıstənon, Rövşəni həxədə əncəx xoşə, çokə sıxanonin bəvoten. Əçəy bə soyə odəmon çoknə komək karde bəvındeon...

(Dümo hestişe)

Vüqar Həmati

“Kəlilə de Dimnə” həxədə kali məlumaton

Qədimə şərğ mudrikinə əhvolaton, hikmətinə sıxanon, məzəynə hikoyon qofeye. Dı həzo soron soxtə bə im rəvoyəton, im əfsonon qəv bə qəv egnən çı məmləkəto bə məmləkət, çı keşvəro bə keşvər, çı nəslə bə nəsl dəvardən. Ha məmləkət, ha nəsl, ha xəl x bəştə rujğori bob çı nəsihətono, pandono foydə peqətdən.

Bə handəkəson təğdim kardə kardə "Kəlilə de Dimnə" gədimə şərği ədəbiyoti ən yolə, ən kanə abidono qıləye. İyo hikayon çı həyvnonon, çı pərəndon zivono votə bedə. İyo kanə, gədimə vaxtonədə jii kardə xəl xon rujğari coninə mən zəron, xəl xon orzuon, adət ənənən vindəmon.

"Kəlilə de Dimnə" tərcumə iyən tərcuməvonon həxədə.

1) "Kəlilə de Dimnə" bə pəhləvi (miyonə farsi) zivon tərcumə.

"Kəlilə de Dimnə" tərcumə iyən tərcuməvononku sıxan karde piyədə iminnə-iminnə çı Hindistano dı həzo i əzob əziyyəti im kitobij be kardə bə İron, bə Ənuşirəvoni (531-579) sərət vardə Bərzuyə bə yod nıvarde ən yolə behəxəti bedə. Bərzuyə kələntə odəm be subut karde bə "Kəlilə de Dimnə"

əludə bə semononku, iyən Buzur-gmehri nıviçtə "Təbeb Bərzuyə" semoniku sıvoy hiç gılə məlumat, hiç qılə sənəd ni. İqlə yolə həğiğət hesteki "Kəlilə de Dimnə" çı hindi zivono pegordonə bə, Sankriton zivonədə bə "Pançatantra" bomiro ən yolə subute. Bə oşkoye ki, "Kəlilə de Dimnə" çı hindi zivono bə pəhləvi zivon ıştən bəştə peqarde nəzniki, imi qıləy peqordonəkəsij bəninə. "Kəlilə de Dimnə" muğədimonədə çı odəmi nomi bənə Bərzuyə foydə. Kali şərğşunason çı Bərzuyə pətyorəti bə qıy nıqətonən tarixi mənbonədə sıvoy bəy co tərcuməvonon nom ni, im bəmə əsos doydəki Bərzuyə ni im kitobi bə farsi pegordonəkəs bıznəmon.

Çı Bərzuyə həxədə iyo qəp jəy jəqəon ehtiyoc ni. Çumçuko "Kəlilə de Dimnə" muğədimədə bə "Təbib Bərzuyə" semonədəçəy həcədə hırhıvojinə məlumat doə bə. Əncəx iyo əmə çəy ve zınəyn, hınəyn, ciğəmand, tijə gələm cıvand be, bə tərcuməvonon loyiğ bə xosiyyəton həməy soyb bey bə nəzə rosne pidəmonə.

Har çiyku bə nav vote lozime ki çı Bərzuyə pə canqkor, sərboz çəy xosə moə esə boy çı Zərduşti alimə toyfonədə bə. Əvon fı Bərzuyə təlim-tərbiyə gəl bedən, bəçəy harde-bırəvi çok fik doydən, bəçəy ıştəni barde nəzə eğandən, bəçəy dərson nəzərət kardən. Bəy co hırdənonku tikəy ve gəyğü nşu doydən. Bərzuyə bə 7 sini rəseyədə çəy pı-moə əy bə tibbi elmon omute təhrik kardən. Ehtimol hesteki iv tikən hırdə sinonədə bə tibbi lozim nə

zıvononij omutrj binoj doə. Hejo bı sinonədə hindi zıvonijən omuteje. Əy hindi zıvonij iştə moəku, iştə bobo ku (moə pəku), iştə dayonku omute əzni. Bə oşkoyeki bə vaxtonədə mağon, zərduştə alimon se-çoqlə zıvon ouəmutin. Ələlxosusən bə iqlə xızıyoni aid bə zıvonono. Hind ari zıvonon zınəkəs "Əvhəstə"ni tohət dərəsi. Bərzuye hindi zıvoni de əğlético zıne "Kəlilə de Dimnə" ibn Muğəfva muğədimmədə ğeyd bə. Çəno handəmon: Ənuşirəvon odili əmrıj kay çı kitobi dumo ğandero qıləy fərosətınə odəm pəydo bıken ki, elmədə nom bekardekəs bıbu, farsı iyən hindi ve çok bızno. Çəy məmuronən ve nəve bə peşt im votə xosiyətonij iştənədə cəm kardə Bərzuye nomədə gıləy cıvonjon varde.

Farsı iyən hindi ve çok zınə Bərzuye çı koy ehda çoko omə əmə çı Buzurmehri nıvıştə semonədə bahandemon. Bərzuye çı Hindistano ogarde bə peşt dı Ənuşirəvoni əmri səroy əyon-əşrogon qırd bin im kitobjon handejon piyəy. Bərzuye im kitobi hande-hande Ənuşirəvon dıştə əyonon dı dığğəti bəy quşjon doy, kitobədə bə hikmətinə sıxanon, bə sıxani nığılə mənən mot mandəbin. Kitobi hande sə be bəpeşt əvon həmməyəvonə bə Bərzuye çokə tərifatıjon doy, hakəsi bəştə nomi bob bəyjon ənom dojone. Oşkoyə məsələyə ki, Bərzuye podşo məclisədə kitobi hindi orjinali ne, bə farsı bə tərəcəməj handəjbe, ehanə im jıqo bənəbəy əyo bəkəson hindi zıvonədə bə kitobi çoko çok dərəsin, əy bəqəm əkəyn. Bərzuye im kitobjı sərrostıj tərəcəməj kardəjbe çumçuko əv ha dıqlə zıvoni sərrost zinedəbe. Pəhləvi (miyonə farsı) çəy moə zıvon, hindi zıvonən çəy əğlético omute zıvon. Dırozə mıddət Hindistanədə jıye tikəyən im zıvonij inkişafıj kardəjbe. Ve

təssuf ki Bərzuye jimoni peşennə soron çoko bən, iştə jimonij çoko bə sə jey həxədə dastədəmon hiç gıləy sənəd ni.

Bərzuye dı ibn-Muğəffa i qəte hiç qıləy elmi əsosıj ni. Bərzuye nom esəboy co-co mənbonədə co-co formədə dəvardə. Məs: R. O. Şor 1930 minə sori çap kardə "Pançatantra" kitobədə çəy nomi bənə "Barzavey (veyh), akademik İ. Y. Kraçovski y esəboy "Bərzuya" j doəjbe. Professor Y.E.Bertels im nomi farsıədə bənə "Borzoe" vote ğeyd kardə. Avropədə çap bə kitobonədə im diduməti heste. Şərgi mənbonədə esə boy əncəx orfeopik yəni tələfuzə fərgonij heste, orfoqrafik yəni nıvıştə formə hejo i vıradə sobit mandə. Ərəbi əlifba ğaydonədə gıləy imeki kırtə saitəon iştəku bə nav bə hərfi angıl beədə miyonədə nıveştə qoroşnə "vov" kali vıronədə bənə "v" y kali vıradə bənə "o" y ,kali vıradə bənə "u" hande bedə. Sıxani oxoədə omə "H" kali bənə "h" kali bənə "e" kaliən bənə "ə" hande bedə. Bı ğaydon qoroşnə "Barzaveyh, Barzavuyh, Barzuvih, Barzuyeh" jıüo 6-7 cur hande bedə.

Çəmə fik-fam imeki əslədə imi bənə "Bərzuye" hande roste. Çumçuko im bə ironi xıvononədə bə nomon dili hənıən ve neze. məs: Şıruye, Daduyeh i. c.

"Kəlilə de Dimnə" bə pəhləvi (miyonə farsı) bə tərəcəmə hələ pəydo nıbe ğoronə əçəy bədiyətikü, ədəbiyətikü, uslubi xosiyətikü, umumi Suriya, Ərəbi tərəcəmonku, hindi bə "Pançatantra"ku çanə fətğ doy həxədə hiçi vote əzınimon...

(dumoj heste)

Mehsun Perzə

Yolon jıqo votəşone

Baləddin Veşo

Xəlx əşte, tınən bəşt!
 Xəlki aybi bəti bivot, iştı aybiən bə xəlki bəvotə!
 Sıxan bə qəvon eqine, hay bəy qıləy ranq bəje!
 İştə heri coy perisə mənə!
 Qo marde, qoduş arşiyəy!
 Xəlxi votəy: Mubarəke!
 Bə xəlxi peəsiri xəlk bə şoxə pitkə pebəqəte!
 Jı talo tankə, pinəş kədə pəydo bıbu!
 Jıqo məkə, pard bımando çəton ruy!
 Nomerd çiton ruy, həx çəton ruy!
 Kinə piyəkəs ve bəbe, pışk çı qıləyniyə!
 Dast çımı, dovnə iştı, həx çımı, manə iştı!
 Dast - dasti bəşişte, dastən obəqarde dimi bəşişte!
 Pasnə bə dast tı, simon bısut az?!
 Dasto kind bıbı, zıvondə tilik bəbe!
 Beşuə jen (vevə jen) , be ləğomə aspe!
 Çıkəsti məğand bə şıkasti, peşi səy məkü dıdasti!
 Kinə vamədə iştənbəsə, peşi məkü zambox bə sə!
 Vel bıbi, tel bıbi, iştə əsli qin məkə!

Hə çı zındə, hələmdur çiçe?
 Hə həy bə ğarz bətirne!
 Bə həy diyəkə, cılış bamboxo!
 Bə həyşon vote mərifət nışondə, binoş kay xıart harde!
 Bə həyiş zu əvişkni, paləni bəkue!
 Bə həy pemənişt ğəmə bə kışti!
 Bo noəsli ğırmoc çiç bıkə?!
 Əcəl oməy, məcal doydəni!
 bıvindi çaşi ku məkə, bıdızdi pusti lu bıkə!
 Reçin bə çaş bome, bə dıliyən xoş bome!
 Vıl vıle, çəyən teğ heste!
 Həşi peməy, həmməy vınde!
 Hacət bıkə, hıccət məkə!
 Jıqo qardə zəmonə _ de xəy həşi - ovşım bə!
 Yabu cəv ve be, ha harın bəbe, ha divin!
 Ha ələl, ha qəzənə, dast məjən nızınə!
 Vaştənə vaşte-vaşte, odəm mişte-mişte ro bəka.
 Ohili sıxt, cohili nıxt.
 Səy ve bə pe bıqəti, hurməti bə je bəqəten.
 Zəmonə odəmi darzəni kunəku dəvondə.
 Hədəre qəp hurmət erızındə.
 Dınyo iştı clandi i kəmədə qin bə.
 Səfe çı zındə ayb çiçe?
 Korə bəştə cıl, morə bəştə hıl.
 Sıpə bə sıpə dərive hamuyədə, lusi veyəvand bedə.
 Pand heste - hande-hande, pand heste - vınde-vınde.
 Boklə bəhə vo bəka, voyən bəştə bo bəka.
 Im şemoni oqardış ni.
 Ulox vılən baha, velən baha, nışe əkəni.
 Poəjən həxvay bəbe.
 Şanqonə fikiri nəfosəy bəkan.
 Az dıven kardeədə, tı moğnəlizo tojə beşdəbiş.
 Piyəkəs bo tırşə aluən bəpandəme.
 Az bə xoto bımandom, tı bə bəji, bomı

həyf-doğə bəbaş ruji.
 Usto avjor tij bəbe.
 İştı sığ bəştı sə eqıno.
 Həkıtə moəku danə bəbe.
 Ço lınqi bıdı dı lınqi bedəbu, se lınqıən
 bəbe.
 Şək varde hostone, şəki qıne muşkul.
 Həx botoş - məntərə, quş bıdə ve bəbe.
 Şəki bənəy mırıtı ıştı dılış koşə.
 Voş bıbum, tıləm bətı əqınnı.
 Pulə sıvık be, voy əv barde.
 Çilə -çıpırtu otəş rə emardə.
 Xok bıbi - zil nığodə.
 Çilə -çəvuşıku zil əmandni.
 Dasti bə ortəş dəməne.
 Moybəşuməkə bəmi şək vardə.
 Nusi ıştə qəvi vırəş zınəy, şık bə Xıdo.
 Mudriki qəv kam o bəbe, çınığı dast.
 Xomə kırəku, behəyoə jenıku deəro
 bıneviş.
 Im ko botı pandnomə bıbu.
 Ağılış sanqın bıbu, sıxanış ranqın bəbe.
 Bənəy bırzəbırı, hiç nıştəni çı hır-hırı.
 Ovələ oməy, şe, rızış mandə.
 Səy cəzo bə lınqi rəsdə.
 Putə du-du bədo.
 Mor nimki , xok bəhəm.
 Ki qırdə bəka, ki baha.
 Bovə dəvilə kardə.
 Ohili zınəy, cohili hınəy.
 Ovi çe kasa peməkə.
 Bə əğıli ko bıvot, peşo dumo çəy bıvit.
 Boştəro rəvo nızınə koy, bo co kəsiro
 rəvo məzın.
 Beovandə odəm bə dızdı şeyədə ovşum
 bebəşe.
 Bəştə zü diyə bıkə, şələ peğət.
 Bə hali kəllə jə neqo ıştə şoxon barışte.
 Bo mardə həy nalıro nəvedə.
 Con ıştı, fino çı Xıdo.
 Axməxə sıpə bə astovə dəbərıve.
 Dı ğıyzi rostbəkəs, dı ziyoni bənışte.
 Bə soybi penımandə aspi nıxtə
 dəbəkırınen.
 Bə həy votışone ıştə mətifəti nişon bıdə,
 bınoş karde xılart harde.
 Bə həyş zü vışkıyedəni, paləni kuyədə.
 Az votlandəm osmon, tı votlandəş rismon.
 Cınəğət niş, cınon bəştə sə qırdə məkə.
 Bekorəti yəsoəti bəvarde.

Boştə düst pəydo bıkə, dışmen ıştən
 pəydo bəbe.
 Asp nıstənəy, hor məjən.
 Beinsofə odəmi imon əbını.
 Anqülü nıştə bo sığıro bəmedə.
 Bə hamsiyə üme bəkəs be şanqonə
 bəmande.
 Ağılmandə əğıli ğındəğədə zıne bəbe.
 Bo mardə i rüj bəmdən, bo səfə ha rüj
 bəmdən.
 Bə çokəsi aspi penıştəkəs, itonə
 bənışte.
 Bıhırom bəlo, nıhırom bəlo.
 Cəfo bıkəş, səfo bıvınd.
 Bo ğonəğı nun nıbu, zıvon bəpe şın
 bıbo.
 Ağıli bə nav dəğand, ıştən eqın çəy
 dumo.
 Sıpə dəbərıve, kərvon dəbəvarde bəşe.
 Bə yoli dim oməkəs yol əbını.
 Bəştə lefi diyəkə, çəğın ıştə lınqon dıroz
 bıkə.
 Bevəcə rüji ümr kam bəbe.
 Axməxə odəmi cəvob tam jəye.
 Abrü nıbə dimi ha bışışt, abrüyn əbını.
 Ço omüjən beş bə heri, diyə bıko çer-
 çeri.
 Boştəro vırğınə aş pate zınedəni, bo
 hamsiyəro ərıştə bıredə.
 Hardədə mıftə, ğandedə cıftə.
 Aspış səy, hə çı molyəto eqını.
 Band bə bandı penıqınoən, inson bə in-
 soni pebəqıne.
 Mı votedəm dardıku, tı votedəş pardıku.
 Axməxə sə ve barşıye.
 Nun behəmiyoz əbını.
 Beədə dı şey-şavlo, nıbeyədə
 kunəşavlo.
 Aşığı sıxan orəxeyədə “dalay-dalay”
 bəkardə.
 Behınə insoni zıvon dıroz bəbe.
 Aspon dave karde, ardədə hə marde.
 Aspi ğətış zandə, əslış qədo ğandə.
 Anqıvin həvatəkəs ıştə anqıştən bəlışte.
 Aşmardə pəsi neçi əbəni?
 Avşüm həni kanə bə, bə paləni pınə bə.
 Bə fino şəkəs boştəro həmro bənəve.

Qırdəkə: Baladdin Veşo

Tərcümə

"Cim" cavab verməyəndə siz məni "mim"dən soruşun!
Adəmi-Həvva kimi dövri-qədimdən soruşun!..

Özünüz bağlamı siz aşiqə cənnət qapısın,
Bir ömür vəd eyləyib Rəhman- Rəhimdən soruşun!

Aramaq istəsəniz yanğınların yanğısını,
Simlərin padişahı o sarı simdən soruşun!

Nə qədər dövr edəcək başımda sevda qəzası?
Varmı bu beynə dəva?- loğman, həkimdən soruşun!

Öldürüb İbrahimi, cismini basdırmadınız,
Məzarın kim qazacaq?- Siz elə " kim "dən soruşun!

"Cim" cavab nıdoəsə, tı mimiko bıpars mını!
Adəmi-Həvva oso gədimiko bıpars mını!

İştənin dəbastəne vəşti ban bə aşığı dim,
Vədiş doy ümür, Rəhmon-Rəhimiko bıpars mını!

Bıqınış şəki əqəm çı sütə mıncır bə dili,
Çı simon podşo ə zardə simiko bıpars mını!

Çanə joğə bəçəke çımı sədə eşgi gəzo,
Hestbü bı beyni dəvo? -İğmoniko bıpars mını!

İbrahimi kıştə tı, mardə conı bə mü nıkay,
Çəy gəvi ki bəkandə, tı çəviko bıpars mını!

Müəllif: İbrahimxəlil Fərziyev
Bə tolişi zıvon tərcüməkə: Nəriman Azəri

Olur

Dağa baxıb köks ötürmə,
Dağın da dağ dərdi olur.
Bir zərrədən ləkələnir,
Ağın da ağ dərdi olur.

Sıra-sıra sıralanır,
Dilim-dilim paralanır.
Bir gün bostan uralanır,
Tağın da tağ dərdi olur.

Fələk yurdun taliyanda.
Özgə ocaq qalıyanda.
Bağda bayquş ulayanda.
Bağında bağ dərdi olur.

Səfəroğlu gəlib dilə,
Ömür gedir gilə-gilə.
Demə şair sağdı hələ,
Sağın da sağ dərdi olur.

Bedə

Bandi diəka həsət məbəş,
Bandi doğə dardış bedə.
Ve zülmonış oparçinyə,
Sığı sığə dardış bedə.

Ovnə kardəş oşkor bedə,
Təğ eğandə so pür bedə,
Bıstonən i rüj şor bedə,
Təği təğə dardış bedə.

Fələk yürdi rıjandyədə,
Vətəndə "yad" asp tojnyədə,
Boğədə lorün handyədə,
Boği boğə dardış bedə.

Səfəri zo voddə, balə,
Sinəş kardə dardi gələ.
Məvot şair səğə hələ
Səği səğə dardış bedə.

Müəllif: Əli Səfərizadə

Bə tolişi zıvon tərcüməkə: Nəriman Azəri

Çəmә rüşinfikon

Zahirəli Sadıxov

Riyaziyyat üzrə fəlsəfə doktoru, ADPU-nun “Cəbr və həndəsə” kafedrasının müdiri, dosent - Sadıxov Zahirəli Qafar oğlu 1948-ci il iyun ayının 1-də Lerik rayonunun Blaband kəndində kolxozçukəndli ailəsində anadan olmuşdur. 1966-cı ildə Lerik qəsəbə orta məktəbini bitirib.

1971-ci ildə S.M.Kirov adına Azərbaycan Dövlət Universitetinin (indiki Bakı Dövlət Universitetinin) mexanika-riyaziyyat fakültəsini bitirmişdir.

1979-cu ildə AMEA-nın Riyaziyyat və Mexanika İnstitutunun əyani aspiranturasına “Riyazi məntiq, cəbr və ədədlər nəzəriyyəsi” ixtisası üzrə qəbul olmuşdur.

1988-ci ildə “Bəzi topoloji fəzalarda kəsilməz funksiyaların iterativ və prediterativ cəbrlərinin bir sıra xassələri” mövzusunda namizədlik dissertasiyası müdafiə edərək fizika-riyaziyyat elmləri namizədi alimlik dərəcəsi almışdır. 2008-ci ildən dosent, 2012-ci ildən kafedra müdiri vəzifəsidir.

Əmək fəaliyyəti: 1971-1977-ci illərdə Lerik rayonunun təhsil şöbəsinin müxtəlif orta məktəblərində riyaziyyat müəllimi, 1977-1995-ci illərdə AMEA-nın Riyaziyyat-Mexanika İnstitutunda mühəndis, böyük mühəndis, aspirant, aparıcı mühəndis, layihənin baş konstruktor, 1995-2001-ci illərdə Bakı şəhəri, Nizami rayonu “Zəngi” litseyində müəllim, 2001-ci ildən ADPU-nun “Cəbr və həndəsə” kafedrasında baş müəllim, dosent, 2012-ci ildən “Cəbr və həndəsə” kafedra müdiri vəzifələrində işləmişdir.

İlkin Əzizli,
Filoloq, tarixçi-tədqiqatçı

Fazil Ağayev

Tibb elmləri doktoru, professor, əməkdar elm xadimi, Həyat Fəaliyyətinin Təhlükəsizliyi və Ekologiya Elmləri Beynəlxalq Akademiyasının müxbir üzvü Ağayev Fazil Balamirzə oğlu 1944-cü ildə Lerik rayonunun Gürdəsər kəndində anadan olmuş, orta təhsilini kənd məktəbində gümüş medalla başa vurub, 1964-cü ildə N. Nərimanov adına Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutunun müalicə-profilaktika fakültəsinə daxil olmuşdur. İnstitutu bitirəndən sonra 1970-1972-ci illərdə tibb xidməti leytenantı kimi həqiqi hərbi xidmətdə olmuş, Ermənistanın Leninakan şəhərində yerləşən 18500 nömrəli hərbi hissəsində həkim-mütəxəssis vəzifəsində qulluq etmişdir. Ordudan tərxis olunandan

sonra Sumqayıt şəhərində sahə həkim terapevti və təcili yardım xəstəxanasının terapiya şöbəsinin müdiri vəzifələrində çalışmışdır. 1974-cü ildə Azərbaycan Respublika Səhiyyə Nazirliyinin M. Əfəndizadə adına əmək gigiyenası və peşə xəstəlikləri elmi tədqiqat institutunun aspiranturasına daxil olmuş və 1977-ci ildə SSRİ Tibb Elmləri Akademiyasının əmək gigiyenası və peşə xəstəlikləri institutunda “Benzonitril peşə zəhəri kimi – gigiyenik normallaşdırma, yaş həssaslığı və metabolism məsələləri” mövzusunda dissertasiya işini müdafiə edərək tibb elmləri namizədi alimlik dərəcəsi almışdır. 1978-ci ilə qədər həmin institutda baş elmi işçi, sonralar isə 1979-cu ilə qədər Sumqayıt şəhərində 1 saylı xəstəxanada baş həkimin müalicə işləri üzrə müavini kimi fəaliyyət göstərmişdir. 1979-cu ildən indiyə qədər Ə. Əliyev adına Azərbaycan Dövlət Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutunun sosial gigiyena və səhiyyənin təşkili kafedrasına rəhbərlik edir (indiki ictimai sağlamlıq, səhiyyənin təşkili və gigiyena kafedrası). Bu müddətdə elmi fəaliyyətinin əsas istiqaməti ana və uşaqların mühafizəsi problemi olmuşdur. 1988-ci ildə “Perinatalogiyanın sosial-gigiyenik problemləri” mövzusunda doktorluq dissertasiyasını SSRİ Səhiyyə Nazirliyinin Mərkəzi Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutunda müdafiə etmiş və müvafiq elmi dərəcə almışdır. 1990-cı ildə ona sosial gigiyena və səhiyyənin təşkili kafedrası üzrə professor adı verilmişdir. Azərbaycan alimlərinin elmi pedaqoji kadr hazırlanması çətin dövrdə professor F.Ağayevin rəhbərliyi altında “Atmosfer havasının çirklənməsi və onun bir yaşa qədər uşaqların sağlamlıq durumuna təsiri” və “İri sənaye şəhərlərində atmosferin

çirklənməsinin ana ölümü və mamalıq patologiyalarına təsirinin kompleks qiymətləndirilməsi” mövzularında tibb elmləri namizədliyi dissertasiyaları hazırlanır və müvəffəqiyyətlə müdafiə olunur və bir neçə namizədlik və doktorluq dissertasiyası planlaşdırılır. 1991-ci ildə ona Azərbaycan Respublikasının əməkdar elm xadimi adı verilir. F.Ağayevin sonrakı elmi tədqiqatlarında da ana və uşaq sağlamlığı probleminin prioritetləri seçilmişdir. Bu sahədə 9 namizədlik dissertasiyası hazırlanmış və müdafiə olunmuşdur. Onun çoxsahəli elmi tədqiqat istiqamətlərindən biri səhiyyənin perspektiv planlaşdırılması və tibb müəssisələrinin şəbəkəsinin ölkə ərazisində yerləşdirilməsi prinsiplərinin elmi əsaslandırılmasıdır. Bu sahədə 3 elmlər doktoru dərəcəsinə layiq görülmüş işlər xüsusi qeyd olunmalıdır: “Azərbaycan kəndlərində müalicə-profilaktika müəssisələri şəbəkəsinin ərazi yerləşdirmə və perspektiv inkişafının tibbi sosial əsasları”; “Ambulator-poliklinika və stasionar tibb müəssisələri şəbəkəsinin rayon, rayonlararası və zona səviyyəsində yaradılmasının elmi əsasları”; “Bərpa təbabəti sistemində fizioterapiya bölmələri şəbəkəsinin yaradılmasının müasir prinsipləri”. F. Ağayevin tədqiqatlarında əhalinin ayrı-ayrı sosial təbəqələrinin sağlamlıq durumu, ona təsir edən risk amillərinin öyrənilməsi xüsusi yer tutur. Pedaqoji işçilərin, superfosfat və məişət kondisionerləri istehsalında çalışanların, dəniz gəmiçilərinin, neftçilərin və digər sənaye mütəxəssislərinin sağlamlıq durumu dərindən araşdırılmış və onların sağlamlığının mühafizəsi üçün tədbirlər kompleksiyasını əsaslandırmaq məqsədi ilə ölkədə ölümün səbəblərinə həsr olunmuş doktor-

luq və namizədlik dərəcələrinə layiq görülmüş dissertasiyalara rəhbərliyi diqqəti cəlb edir. “Qan dövranı patologiyalarının pedaqoqlar arasında inteqral profilaktikasının elmi əsasları”, “Azərbaycan kənd rayonlarında tibbi-demoqrafik vəziyyətin xüsusiyyətləri və səhiyyənin islahat yolları”, “Uşaq əhalisinin ölümün səbəbləri, risk amilləri və profilaktika yolları”, “Vaxtsız ölüm” və s. elmi işləri müvəffəqiyyətlə müdafiə olunmuşlar. Bü-tövlükdə, F.Ağayevin rəhbərliyi ilə 9 elmlər doktoru, 52 namizədlik işləri bitirilmiş və bir neçə müvafiq tədqiqatlar planlaşdırılmışdır.

Xanoğlan Bayramov

Sosialist əməyi qəhrəmanı, neftçi, inşaatçı Xanoğlan Bayramov 1933-cü ildə həyata göz açıb. 1999-cu ildə dünyasını dəyişən Xanoğlan Bayramov ömrü boyu qurub-yaratmaqla məşğul olub. 66 illik həyatında o qədər ev tikib, qurğu quraşdırıb ki... Başqa inşaatçılardan fərqi

isə onda olub ki, torpağın üstündə deyil, suların qoynunda qurub-yaradıb.

Dənizdə ağırlığı minlərlə ton olan platformaların quraşdırılması, suyun az qala 300 metr dərinliyində kəmərlərin çəkilməsi bugününümüzün gerçəkliyidir və heç kəsi təəccübləndirmir. 40, 50, 60 il əvvəl isə bunlar möcüzə kimi görünürdü. Onda tək-cə Neft daşları vardı. Burada dəniz şəhəri salınırdı, evlər tikilirdi, estakadalar, estakadayanı meydançalar inşa edilirdi. Dəli-dolu dalğaların qoynunda Xanoğlan kimi igidlər xarüqə yaradırdı.

Xanoğlan Bayramov Lerikdə anadan olmuşdur. Kökü- soyu Lerikin Niməkeş kəndindən idi. Əmircanda səkkizillik məktəbi bitirmiş, sonra peşə təhsili alaraq qaynaqçılığı öyrənmişdi. Hünər göstərdiyi məkan isə Neft daşları olmuşdu. Təhsilini də burada davam etdirmiş, Neft texnikumunun dəniz şəhərində fəaliyyət göstərən filialını bitirmişdi.

Xanoğlan Bayramov Neft daşlarında əmək fəaliyyətinə fəhləlikdən başlamışdı. O, sözün tam mənasında, dəniz şəhərini tikənlərdən idi. 30 ildən çox bir dövrdə öz çətin peşəsindən ayrılmamışdı. Bu sədaqət də onu pillə-pillə ucaltmışdı. 25 il "Möcüzələr adası"da çalışmış neftçi-şair Zaməddin Ziyadoğlu Xanoğlan Bayramovun "Azərdənizneftinşaat" Trestinin 6 sayılı Tikinti-Quraşdırma İdarəsinin rəisi olduğu vaxtları xatırlayır. Deyir ki, o illərdə Neft daşlarında inşaat işləri geniş vüsət almışdı. Gecəyə-gündüzə, yağışa-küləyə baxmadan iş davam edirdi. Xanoğlan Bayramov bu işlərə rəhbərlik etməklə yanaşı, bizimlə, tabeliyində çalışan insanlarla dostluq etməyi də bacarırdı. Bu yüksək insani keyfiyyət çətin dəniz şəraitində güclü amil idi.

Xanoğlan Bayramov 1958-ci ildə, hələ

25 yaşında ikən dövrünün yüksək mükafatına - Sosialist Əməyi Qəhrəmanı adına layiq görülmüşdü. Fəaliyyətinin müxtəlif illərində ona bir sıra rəhbər vəzifələr tapşırılmışdı. "Xəzərdəniztəmirtikinti" Trestinin müdiri, "Azərdənizneft-inşaat" Trestinin müdirinin müavini vəzifələrində çalışmışdı. Ancaq nə vəzifə dəyişdirirdi onu, nə şan-şöhrət. Həmişə sadə, zəhmətkeş, insansevər olaraq qalırdı. Amma işə gecikənlər, intizamı pozanlar gözünə görünməsə, yaxşı idi. Onda Xanoğlan Bayramovun sərt üzü özünü göstərirdi... Ən yaxşı tərbiyə üsulu isə şəxsi nümunə idi.

O nümunəni unutmayan, Xanoğlan Bayramovu özünün ustadı hesab edən yetirmələri bu gün də neft sənayemizdə "külüng vururlar".

İlkin Əzizli,
Filoloq, tarixçi-tədqiqatçı

Tofiq Şahmarov

Şahmarov Tofiq Şirin oğlu 1952-ci ildə iyun ayının 25-də Lerik rayonunun Züvüç kəndində anadan olmuşdur. 1959-cu ildə

həmin kənddə 1-ci sinfə qəbul edilmişdir. Burada natamam orta təhsil aldıqdan sonra qonşu Biləvər kənd orta məktəbində təhsilini davam etdirmiş və 9-10-cu sinifləri oxuyaraq, 1969-cu ildə tam orta təhsilə yiyələnmişdir. Orta məktəbi bitirdiyi ildə Lənkəran Pedaqoji Texnikumuna daxil olmuşdur. 1971-ci ildə texnikumu bitirib, Züvüç kənd məktəbində müəllim kimi çalışmağa başlamışdır. 1971-1974-cü illərdə hərbi xidmətdə olmuşdur. 1974-1975-ci illərdə Lerik rayonunun Xanagah və Zövnə kəndlərində müəllim kimi fəaliyyət göstərmişdir. 1975-ci ildə BDU-nun hüquq fakültəsinə qəbul olmuş, 1981-ci ildə oranı bitirmişdir. 1981-1983-cü illərdə Lerik rayon Aqrar Sənaye Birliyində hüquqşünas kimi fəaliyyət göstərmişdir. 1983-1992-ci illərdə Astara Rayon Polis Şöbəsidə, 1992-1994-cü illərdə isə Yardımlı Rayon Polis Şöbəsinə rəis müavini vəzifəsində çalışmışdır.

1990-1994-cü illərdə Qarabağ döyüşlərində iştirak etmişdir. Qarabağ veteranıdır.

1994-2008-ci illərdə Masallı Rayon Polis Şöbəsinə rəis müavini vəzifəsində işləyib və bir neçə dəfə DİN tərəfindən təltif olunmuşdur. Bir sıra əməliyyatlarda fəal iştirakı "İgidliyə görə" medalı ilə qiymətləndirilmişdir.

Tofiq Şahmarov 2008-ci ildə təqaüdə çıxmışdır.

2011-ci ildə Azərbaycan Respublikası Vəkillər Kollegiyasına üzv seçilmişdir.

Hazırda Masallı Rayon Hüquq Məsləhətxanasının vəkili, Masallı Rayon Polis Veteranlar Cəmiyyətinin sədridir.

Maksud Mardiyev

Əğilon baxşə

Əli Nasir

Müzənqıl

Üjən oməy toviston,
Oməy müzənqıl bə con.
Leğjorədə kefiş soz,
Pəredə- kardə pərvoz.

Vəzəx

Bilədə jidə vəzəx,
Şanqone kardə məx-məx.
Bə rüj beşdə bə kəno,
Səy dəhaştə bə zono.

Asp

Bənə roon rivedə,
Bənə şımşi şivedə.
Çoqəm şedə, kəhərə,
Jıqo bızın, bəpərə.

Kırə

Kırəşon bastə bə çü,
Okardero jəydə zü.
Hədər zü jəydə kırə,
Nibəvişke bə vırə.

Şir

Cənqəl həmə əçəy so,
Züyədə nişe çəy to.
Şiri vindən həyvnonon,
Vitedən bedən niyon.
Əçəy nəre ve qure,
Cənqəli potşo şire.

Pələnq

Niyon bə miyon xolon,
Çəş kardədə mərolon.
Çarde-çarde omedən,
Sədo məsdən –rəmedən.
Dı-seqlə qəm peqətdə,
Vaştə, iqləni qətdə.

Hırs

Hırs anqivinpəreste,
Kandülə vində, məste.
Çanq jəydə şon bevardə,
Qəvi-qüşı vi kardə.
Xəbədə bedən müzon,
Bino kardə vız-vızon.
Vitedə miyon vişon,
Tıknedən əçəy qüşon.

Fil

Lovnedə ıştə dümi,
Dəndə bə ov xortumi.
İştə kəllə oşandə,
Bə əğlon ov peşandə.

Əğlon vitdən bə kəno,
Fil dənişdə boştəno.
Insonon çəy düstone,
Çəy vətən Hindistone.

Rivos

Çı kaqon lonə rosi,
Lonəş qətə rivosi.
Bə rüjon hiylə rıştə,
Bə şəv lonəku beşdə.

Omedə bə di nezi,
Lıştədə kaqon rizi.
Rərə kardə qüşon ros,
Qezıbədümləhiyləboz.

Çəş kardə sıpon hitəy,
Bışu bo kaqon qətəy.
Dərivə məsdə-vitdə,
Rizon de dümi rıtdə.

Nəriman Tolışi

Qulşən bə məktəb şedə

Qulşən bə məktəb şedə,
Həni yolə kinəye.
Handə, səvodin bedə,
Im kitob-dəftər çəye.

Hər fon əv omutedə:
--Im "A"ye, əvən "B"ye.
Qulşən jıqo votedə:
-Səvod çı çokə çiyə.

Şoqird

Şəş sinnim heste çımı,
"Şoqird" votedən bəmi.
Həni bə məktəb şedəm,
Handəm, səvodin bedəm.

Okardedəm kitobi,
Handedən az hisobi.
Aşmarde omutedəm,
Az əy əzbər votedəm..
Muəllim rozi bedə,
Bəmi "5" gıymət doydə.

Kovıl

Be sahat həşt, ha kovıl,
Oğobi, bəyşt, ha kovıl.

Hıtedəş tosbə çoştə,
Şoqird votedəş bəştə?

Iştı to-tuşon əyştən,
Iştə dast-dimi şıştən.

Sıftə vərziş kardedən,
Çəyo nəfo hardedən.

Bə məktəb hozın əvon,
Bəyşt tınən dərəs bəvon!

Qədə mehrinə kinə

Qıləy reçinə zizəy,
Qədə Mehrinə kinə.
Heyron kardedə həməy,
Qədə Mehrinə kinə.

Dimə kukonış sefe,
To- bərobəriş kive?

Anqıə çaş, kəmon bəve,
Qədə Mehrinə kinə.

Iştə kəşon rost bəka,
Boştə pı-mo rask bəka.
Har çiç bəka, rost bəka,
Qədə Mehrinə kinə.

Linqi əv osto noydə,
Hələxo tojə poydə.
Hejo sıvolon doydə,
Qədə Mehrinə kinə.

İlyasi Habil

Pəs

Rüj dirozi kəfşənoy,
Paşməş namə lef-sənqoy,
Şıtış, qüjdiş bo hayroy,
Ğince çəvo kilo noy.

Qamədə, va voyədə,
İkizə və doyədə,
Ğibone, şoy-voyədə
Soybiş hejo şoyədə.

Kıtı

Peştış vindəni zəmin,
Morə-müş bəçəy dəmin,
Tikəy rıkinə, səmin
Calde, tilike, çəmin.

Həmrəğ yoli, əğili,
Kıtıy, çanq bənə pəli,
Boloşən hest ivjəli
Çı pələnqi qədəli.

Lüs-rivos

Həyvonon bici, bədi,
Vıreşən toyki, zızdi,
Nəvdə lonon di bə di,
Ko-sənətiş çəy dızdi.

Züze əçəy həvəse,
Im şələdümə lüse,
İ qılə hay bəy vəse,
Veyəzınə rivosə.

Şatur

Linqış iyo, səş vəye,
Dandononış həvəye,
Im lap yolə ləvəye,
Bə tırkiş nom dəvəye.

Paşməşən hest sədoş qür,
Nıredə, kardə bər-bür,
Peştisəşən qiti ür,
Toliş votdə bəy şatur.

“Məclisi-Aləm”

Əli Nasir

Azərbaycan

Zəmon-zəmon de tarixon həmsinniş,
Bə düsti düst, bə dıřmeni řımsınıř.
Həm ğeřenqıř, həm reçiniř, həm řınıř,
Bı dınyodə rosti, həxi lonə mo,
Azərbaycan, xosə vətən, řınə mo!

Iřtı rüřnə siyo avon səmandə,
Iřtı bandon sə bə osmon dəmandə.
Ha bandisə iqlə ğələ pəmandə,
Çı Babəki, Cavanřiri hınə mo,
Azərbaycan, xosə vətən, řınə mo!

Tı Zərdüřtı, Atropatı perosnə,
Tı Nizami, tı Nəsimi sərosnə.
Tı Xətai, tı Füzuli dərosnə,
Tı Vurğuni, Züfüğari inə, mo,
Azərbaycan, xosə vətən, řınə mo!

Boy bə Toliř

Bıpio zıne əqəm kimon?
Eğand iřtə roy bə Toliř.
Bəvindəř tı mələk simon,
Çoknə ğədəm noy bə Toliř.

Çı bobonku mandə hələ,
Har bandisə iqlə ğələ.
Bə tarixon bero řələ,
Har ğələř içoy bə Toliř.

Çok votəřə iyo yolon:
-Har vıl qıləy bılbılı lon.
Bəvindəř çı vəřti vilon,
Binoř iřtə roy bə Toliř.

Bənə biyəy ov, fər iyo,
Zənzəm iyo, Kovsər iyo.
Əqəm veyə sin bıpiyo,
Tı boy de řoy-řoy bə Toliř.

Dilonədə sıxtə imon,
De həloli pokə jimon,
Çı dınyo har dardi dəmon,
Xıdo baxřıř doy bə Toliř.

Nəriman Azəri

Təhməzov Nəriman Vəli zoə (Nəriman Azəri) 1960-nə sori martə manqı 19-də Ukranyə respublikə Xarkov şəhrədə moəko bə. Ostoro rəyoni Sım diko bə Ukranyə şə Vəli mamü 1964-nə sorədə deřtə xeyzoni ico bə vətən oqardədə. Rəyoni Kijəbə ğəsəbədə deřtə xıyzoni iřtə jimoni dəvom kardədə. Nəriman Azəri 1967-nə sorədə bə Kijəbə ğəsəbə miyonə məktəbi 1-nə sinif dəřədə, 1977-nə sorədə əvrə bə sə jəydə. 1979-1981-nə soronədə hərbi xidməti dəvoneko bə peř i müddət səvxozədə, peřo Vəřokıřtə idarədə ko kardədə. 1983-nə sorədə bə M.F. Axundovi nombə Azərbaycan Dəvlət Urusi Zıvon iyən Ədəbiyyati İstitut ğəbul bedə. 1988-nə

sorədə instituti oroxniyə şair Ostororəyonı Ələşo diədə müəllim təkinə iştepedaqoji fəaliyyəti bino kardedə. 1990-nə soriko de to bə isət Kijəbə ğəsəbə Ğəcimardə di miyonə məktəbədə müəllim ko kardedə.

Xıyzonsoybe, 4 zoə, 2 nəvəş heste.

Nəriman Azəri ve zümandə hafizəynə şaire. Həm işte şeeron həmənen co-co şaironko bə Tolışi zivon peqordınyə şeeron hiç virədə nıvıvışte şair əvoni işte yodədə oqəte zinedə. Bəçəy səbinən şairə düstonış bəy - "İşte şeyron işte beynədə ənovonə şair" votedən. Devri mətbuatədə ("Astara", "Zirvə", "Tolışi sədo", "Ağsaqqal sözü", "Tolışon sədo" rüjnomonədə, "Alov" jurnalədə) hakərə bə əhandon vindemon beşə şair həniən ve deşte vəyəonədə ifa kardə şeyronnə məşhure. Bə şairi Ostoror, Lankon, Lik, Masali i.c. rəyonon çandə dionədə iştirok kardə vəyəonko kəşəbə videon internetə saytonədə həzo-həzo internetiko istifadə kardəkəson tərəfiko diyə kardə bedə, rəğbət nişon doə bedə.

Ğıbon bışı

Bevəc konco be, bevəcə
Boy bə çoki ğıbon bışı.
Yol ne, rüki imonış be
Tı bə rüki ğıbon bışı.

Dıləntonış püçə vize,
Dılış pıxə, zot ğəlize.
Əğidəş sof, pok, təmize,
Sofi, poki ğıbon bışı.

Nərimani con bə və ni,
Dınyo moliş hiç tamə ni.
Əv votdə ki, bə vətəni
Hışkə xoki ğıbon bışı.

Day kinə

Az bılbilim eşğım heste vılədə,
Lonəy kardə çımı sütə dılədə,
Bomı şiniş xünım botı qılədə,
Səy rost bıke diyəkə bəmi, ay kinə!
Xıdo bomı vığandəşe pay, kinə!

Çanə joğobotı həsrət bəbardem,
İşte ümri fikrinə püç bəkardem,
Dılım xəş ni, i rüj azən bəbardem,
Məkə joğobotı çımı ümri zay, kinə!
Xıdo bomı vığandəşe pay, kinə!

İlahi tı ofəyəşe nürədə,
Məsüt mını siyo zovelə kürədə,
Mahaşt bıməm, bıpıxom az qürədə,
Dardim əloc iqlə tınış, day kinə!
Xıdo bomı vığandəşe pay, kinə!

Siyotükədə

(Bə Hoci Mahmüdi ərməğon)

Boy işte ro çığın eğand,
Peşi tı bə "Kanə kə" band,
Bə tarixi nəzə səğand,
Çand qlə əvlyoy bı xokədə.
Tarix yole Siyotükədə.

Məktəbə bə, təlime bə,
Şıx Məhəmməd müəllime bə,
Tolış Yəhya alime bə,
Hürməte bə yol, rükədə.
Tarix yole Siyotükədə.

Ziyorət beşi dı el dəbi,
Mir Camali səydi ğəvi,
Bobo Həmzə - ə ərəbi,
Nişonqoş hest bı dikədə.
Tarix yole Siyotükədə.

Har nişonəş çı el-obe
Ğədimiko dodə xəbə.
Qərovə ov "Doji tıbə",
Bı dərədə, bı pokədə.
Tarix yole Siyotükədə.

Dı zirəkə hərəkəti,
 Ğəzanc kardedən hürməti.
 Xıdo dodə bərəkəti,
 Nımando hiç ki şəkədə.
 Tarıx yole Siyotükədə.

Nəriman misron rıştədə,
 Dardon ğəmon okıştədə,
 Dı şeri tarıx nıvıştədə,
 Oğət boli tı fikədə.
 Tarıx yole Siyotükədə.

Arçonədə

Tolşə eli yolə diye
 Millət heste Arçonədə.
 Inton, əton himmə hiye
 Zəhmət heste Arçonədə.

Əvəsore qıl obedə,
 Bılbıl handə vıl obedə,
 Çı insoni dil obedə,
 Zərfət heste Arçonədə.

Qüş bıdə tı bə bılbılön,
 Çıçon handən bəştə vilon.
 Bə siprişon bə di yolön
 Hürmət heste Arçonədə.

Qıləvo, boy çı diyoko,
 Dojon bekə çı coniko.
 Çoki karde, bə xəyəko
 Niyyət heste Arçonədə.

Beşi bınəv im zəmini,
 Bələd bıbi bə jimoni.
 Xıdo həxi, din-imoni,
 Biyyət heste Arçonədə.

Təlim doə müəllimon,
 Perosniyəşe ve alimon.
 Nomış beşe pəhləvonon,
 Ğıvvət heste Arçonədə.

Şair votdə bə oşkori,
 Sidqı dili, sinə püri.
 Bə sənəti, sənətkori
 Ğıymət heste Arçonədə.

Nərimanən həx votedə,
 Kardedə soəx votedə.
 Ğıryətiko ov sütedə,
 Ğıryət heste Arçonədə.

Əsas əve sədəş bıbo (Bəhri təvil)

Nənə bıbo, dədə bıbo,
 Yol bedəni, qədə bıbo,
 Əsas əve sədəş bıbo,
 Sədəş bıbo kədəş bəbe...

Nənəən bəbe, dədəən bəbe,
 Hovəən bəbe, bıvəən bəbe,
 Botıno sof ovən bəbe,
 Nozən bəbe, lovəən bəbe,
 Əbəən bəbe, əvəən bəbe,
 Mişor çiçe, təvəən bəbe,
 Aspən bəbe, kırəən bəbe,
 Ğızılıko mırəən bəbe,
 Lap dılıko sırayən bəbe...
 Əsas əve sədəş bıbo,
 Sədəş bıbo kədəş bəbe...

Vay bə ruji, sədəş nıbo:
 Nənəş bedəni dədəş bıbo,
 Dayış bıbo, xaləş bıbo,
 Jeniş bıbo, baləş bıbo,
 Yəveş bıbo, kələş bıbo,
 Ha bandisə qələş bıbo,
 İ həzoən dəvəş bıbo,
 Peştədə lap ğaləş bıbo:
 Qatə milkış vilo bəbe,
 Nə boğədə vıl obəbe,
 Nə odəmi dıl obəbe,
 Nə bo harde pılo bəbe,
 Nə çəy sədə kılö bəbe,
 Tijə təvəş kılı bəbe,
 Qədə-qədə lolı bəbe,
 Çəğınə çı holo bəbe,
 Bəşe con poymolı bəbe...

Ey Nəriman, oyn beməkə,
İştə diənon hiç eməkə,
Nodoni diştə i məkə,
Sə bıkə im məkə-bıkə,
Eli şair, şinə-şəkə,
Imi hiç yodo beməkə:
Sədəş bibo kədəş bəbe.

Nənəş bəbe, dədəş bəbe,
Hovəş bəbe, bıvəş bəbe,
Nə kəsiko qırəyş bəbe,
Bə ve dardon çorəş bəbe,
Əçey çokə zınəyş bəbe,
Məydonədə hınəş bəbe,
Otvəş bəbe, teştış bəbe,
Lap zümandə peştış bəbe,
Xıdoən bəysə kəşış bəbe.
Əsas əve sədəş bibo.
Sədəş bibo kədəş bəbe.

Rafiq Murad

Muradov Rafiq Mirzəhəsəni zoə (Rafiq Murad) 1952-nə sor dekabri 24-də Ostoro rəyon di Səkədə bə dınyo omə. 1970-nə sorədə oroxniyəşe Ostoro rəyon Şivü di miyonə məktəb. 1980-nə sorədə Bokü Osınəro

Texnikumiş bə sə jə. Səvet hiküməti devrədə bəştə ixtisasi qora müxtəlif konədə ko kardəşe.

Tolişi iyən tirki zivononədə şeeron niviştədə. "Astara", "Tolişi sədo", "Nəbz" rüjnoməonədə, "Alov", "Söz" iyən "Aləm" jurnalonədə kali şeeronişi çap bə. "Astaranın ilk milli qəhrəmanı" kitobədə çəy şeironko istifadə kardə bə.

Ğədri honi

İ kəsi i rüj ve ak orite,
Ğədri honişi tojədən rite.
Ov jıqo çok be, lap çəşimon ars,
Ovi çokəti hiç kiko məpars.
İskaniy peşom, i dəğə bınışt
Jıqo bəzneş ki, şəş de bə vəşt.
İ rüjən omən, bəmişon vote
Tı çiroş niştə, honişon pote.
Traktor omə rü qəviş baste,
Rüko ov omə honi səş haste.
Az tıləym, diəm kay bə zəmini,
Jıqo bızın ki, yo honi bəni.
Əve ki, votdəm, har şeyşon zinə
Ğədri honi ğədrişon nızne.

Bəştə zoə nəsihət

Həşi niştədə, emandə toyki,
Dınyoədə əncəx mandedə çoki.
Çoki nıcardoş, tı çok bedəniş,
Xəlxi çəşədə tı pok bedəniş.
Az bəti votdəm, ha şinə boli,
Hürməti bibo bə rüki, yoli.
Yol bə vıredə tı boy tam bijən,
Mıştəri nıbo, tı hiç qəp məjən.
Maştə rə pebi, bıvot, ha Xıdo,
Yəğın ki Xıdo nəti hay bədo.
Dıqlə zoəm heste - dılı dıqlə sim,
Qıləy Alime ə qıləyni Asim.
Hovəşon heste: Şəfəq, Təhminə,
Lalə çəvonşə lap qədə kinə.
Şeir handəm, Alim bə əzbər votdə,
Asim qüş doydə, əvən omütdə.

-Votdə yol bəbem, bə məktəb bəşem,
İminə zanqı az ıştan bəjem.
Asim əğıle, hələ ve qədəy,
Alim omütdə şeiron, nəğlon bəy.
Votdə, biləm tı, az bəştı ğıbon,
Əhədə mamü şeire çımı con.
Az votlandəm bəvon: -Ay bərəkallah
Şımənən bəben şair, inşallah.
Əğıl ki əğıl, ağılı bırdəni,
Ve şeyon hələ əv çok zındəni.
Parsədə mıko im çoknə qəpe,
Nıvıştə bedə dınyo çəş çəpe.
Şair nıvıştə, tı bovə bıke
Oxoədə votlandə, tı bovə məkə.
-Mistonədə ki molışq bəğandə?
-Mıtolən -bıvot, hiç viz bəvarde?
Votlandəm: -qədəş tı, hələ zındəniş,
Yolə merd bəbeş, həmmə şeyon bəzneş.
Şair votlandəxo: -"Jimon peqardə
İnson peqardə, semon peqardə,
Ve kəsi ımrüj əğidə qardə,
Dıyo ov hışk bə, osmonən qardə".
Azən əlavə bıvotom iqlə,
Hındılə bırı borani vardə?
Votlandəm ki balə mını çok bıməs,
Zəmonə tərsə, inson dəmərəs.
İsət tı bıvot, im çokoy boto
İ-dıqlə qıjə kışdə zandəqo.
Pidə hiç mənışt, bıke hejo ko
Dardı-xıfət bə i-dıqlə hə bo.
Tı boy rəhm bıke, ha xosə Xıdo,
Əğidə qora Tı mədə cəzo.

*Əhədə mamü - Əhəd Muxtar

Kəndim belə yarandı

Dağ yerlərə keçmişdə,
"Değ" demişlər babalar.
Belə ulu sözlərdən,
Yaranmış el-obalar.

"Değ"lə "di" qoşa gəldi,
Qucaqlaşıb birləşdi.
Belə qəfil görüşdən,
Peyda olmuş "Deqədi".

"Değ" sözü - "dağ yeri"dir,
"Di" məkandır, ya kənddir.
"Deqədi" ki deyəndə,
O, "dağ kəndi" deməkdir,

Yaşa, adınla yaşa,
Bu arzum, həm də əhdim.
Səndə var min tamaşa,
Gözəl, göyçəkdi kəndim.

Deqədim, ay Deqədim,
Sorağın çoxdur qədim.
Qəhrəmanlıq rəmzisən,
Tarix boyu, a kəndim!

Boyation

Im dil bə dili bande,
Dardi çımı dil kande.
Bəbebü tı bıparsoş,
Cıvon, saati çande?

Az ıştı həsrətədem,
Tı mını vardə bə təm,
Mını nodəş, şedəş tı,
Bəmıro bedə matəm.

Xanım, boy mını bıməs,
Bəmı lozim ni co kəs.
Çəxtəş bəmı dard bədo
Ha zolım, ha dəmərəs!

Az aşığım bə bandi,
Bı bandi ne, bə bandi.
Bəbebü ımrüjnəko
Bıboş çımı pəvandi.

Şəhriyar Məcid

İsə bəpe əğil bəbəym

İ linqisə az da kərə, bevaştımən oneqinim,
Hejo evotim-əsirim, dardi dumo eneçinim,
Bənə ruji əbiy umır, hiç vaxt bə şəv dəneçinim,
Az çı əznim dard-ğəm çıçe?
İsə bəpe əğil bəbəym.

Ruj oəbiy çuyə asbo, de bə şanqo hiç eneşim,
Həşi bəbiy, şəxtə bəbiy, nəvitim bə kə dəneşim,
Ha ənəvim saru-sape, i kərə bə ro düz neşim,
Dəəvardim bando-bəband,
İsə bəpe əğil bəbəym.

Mujnə səpe az linq nənəym, tij vindəbin çımı çəşon,
Qiron nəznin oçne çıçe, ve zumandəbin çımı kəşon,
Sa cürə ləvqil əhəymən, ənəvimən doə beşon,
Əvaşdımən çı xol bə xol,
İsə bəpe əğil bəbəym.

Çəmə vişon qıley boğbin, quş ədəymən bə bilbil,
Bilbil dıştə şinə sədo, ha şo əkəy çəmə dil,
Bevaxt əbiy oko ədəy, ha kəs işte pəsi, mol.
Sə əjımən rujon jıçq,
İsə bəpe əğil bəbəym.

Qırd əbımən bə i vıre, ha əkəymən cırcıncq,
Əkəymən ve evəşt-pevaşt, con doj ədəy bəmə şanqo.

Ğərd nəhəymən ivredə, tık əjənıy bəmə yonqo.
Fıkmon əşiy ha iyo-vəy,
İsə bəpe əğil bəbəym.

Şəv bəbiyən rə nəhıtım, bevoy bəmi çənə harvə.
Əçətıy mını bə zıvon, ədəy bəmi lınə harvə.
Quş ədəym bə Kərəconi, əbəy mını şinə harvə.
Hanən qıley nəğil əbiy,
İsə bəpe əğil bəbəym.

Az betı mande zındənim

Benun jıydəm, beov mandəm,
Nimə bedəm, bitov mandəm,
Vardəm ha dardi tov, mandəm,
Az betı mande zındənim.

Mardedəm vəşi-təşi ni,
Hiç bəlo ni, noxəşi ni,
Çımı dard oşım, həşi ni,
Az betı mande zındənim.

Reçinon həməysə başış,
Çımı i git siyo çəşiş,
Tı çımı oviş, oteşiş,
Az betı mande zındənim.

Az ğəm kəşdənim bo vılı,
Bo çiməni, bo bilbili,
Tınış ruşnə boçmı dili,
Az betı mande zındənim.

İsə bomı boçi nəvdəş

Qıy noə kulisə oməş,
Dard mandə dilisə, oməş,
Ve həyf bıbo di osəməş,
İsə bomı boçi nəvdəş?

Çənə piyə xivət, doə,
Çımı dili kardə poə,
Voşnə mını bənə çoə,
İsə bomı boçi nəvdəş?

Nibəm az evəşəm, sütəm,
Rəğo pıxə, bəşo pütəm,

Bə vo doə xokə mütəm,
İsə bomı boçi nəvdəş?

Tokiy bomı həşi çoştə,
Omdəş bə yod maştə-maştə,
Sə sıpi ka, muyı rıştə,
İsə bomı boçi nəvdəş?

Dastonmon co bə çan vaxte,
Vırem tanqe, dardım saxte,
Bomı çı umri bevaxte,
İsə bomı boçi nəvdəş?

Im dınyo bo kiro çok bə,
Kiro vil bə, kiro xok bə,
Həşi eşə, həvo tok bə,
İsə bomı boçi nəvdəş?

Şəhriyar Məcid

Bomıro

Heliş ka sahat çoədə,
Vındıme əv çəy soədə.
Çı məhəbbəti roədə,
Ço nınoşe pard bomıro?

Dıl vəş qətə nat bedəbe,
Otəşiş seğat bedəbe.
Əncəx, dəynə tat bedəbe,
Zımıstoni sard bomıro.

Ve votme şıl- kütö bəbeş,
Tı beçımı şito bəbeş,
Dard bəkəşeş, mütö bəbeş,
Qemij bəva qard bomıro.

Yəğın ağılış nıbe sədə,
Yodoş beka noxəbədə.
In bebəfo dınyoədə,
Bəfoş nıbe... Mard bomıro...

Təmkin Fərziyev

Yusif Abbasov Likibandij

Dili dardon

Votedən ki, ki ve siredə əçəy dard ni, xivət ni,
Valla düye, dard bıkəşi dardi co kəs əzini.
Çum çuko çı dardi boon be zıvonə dili səy,
Dard bıkəşi dili dardən zıvonədə əbini.

Dili dardon eparziyedən çı çəşonku bənə honi,
Çaş votedə: "Ha dıl, oxo dard əbini ənə qoni".
Boy, bışəmon çı dınyoku, bıkəmon de jımoni,
De be vəfoon, be firsəndon bəsə varde bedəni.

Sə peqətom bışom bəpe, çı məholo "bə məhol",
Bı dınyoədə xivəti ku çok nıbe çımı əhvol.
Ve dəkəşni, mınıyən bəqəte dınyo bəbol,
Mı de dınyo, dınyo dımı gətə bə ro şedəni.

Likibandij, vəste həni, ənə ahü zo məkə,
Şükür bıkə, dəvon işte rüji alə tələkə.
İ rüj xəbə bebəşe ki, dardiku dılış təkə,
Hiç əzının çı xonəxo dardij ve bə, ve bəni.

Boy, tı, mını şo bıkə**(Mahne)**

Boy, tı, mını şo bıkə,
Çı ğəmiku co bıkə.

Tınım vinde hanədə,
Vəyə olət tanədə,
Xıvət bıkəm çanədə?
Qıləy çokə ko bıkə,

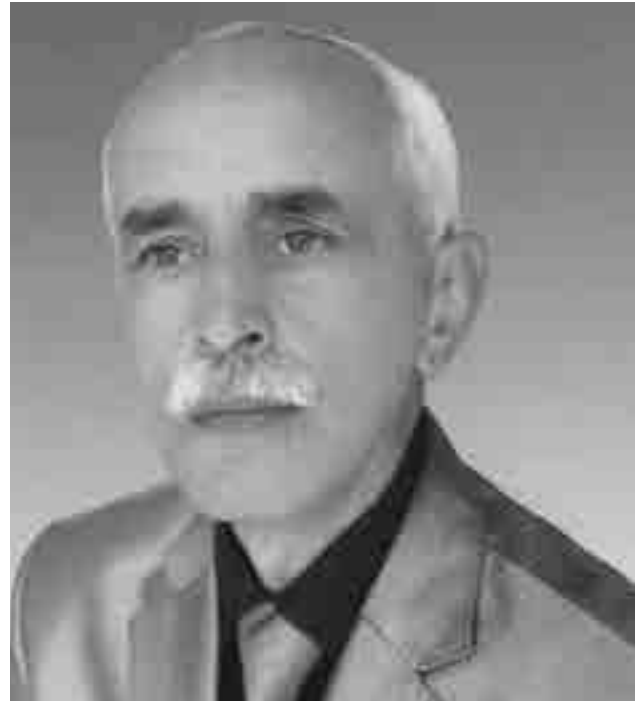
Boy, tı, mını şo bıkə,
Çı ğəmiku co bıkə.

Vıl bılbılı şo bəka,
Bəyro noz, ədo bəka.
Ki əmə ni co bəka,
Xıdo çəy kə xo bıkə.

Boy, tı, mını şo bıkə,
Çı ğəmiku co bıkə.

Siprişonım vığande,
Bibi bəmı pəvandi.
Tı, de Xıdo ovandi,
Bəçəmə kə ro bıkə.

Boy, tı, mını şo bıkə.
Çı ğəmiku co bıkə.

Elmas Hidayəti**Tolişə band çımı nome**

Az detı zumandim, tı çımı peştış,
Az ıştı fərzəndim, çanə ki hestiş!
Xətayi vətəniş, Boboki dustiş!
Ha ruj maştə seyr kardəm az tını,
Tolişə band çımı nome, çımı ni?

Pındə vişon bəştı ranqi ranq doydən,
Qamo, honi...bılbıl vində handedən,
Tını vində oqardədə mandədə,
Elmas ğıbon bəştə yurdi, vətəni,
Tolişə band çımı nomi, çımı ni?

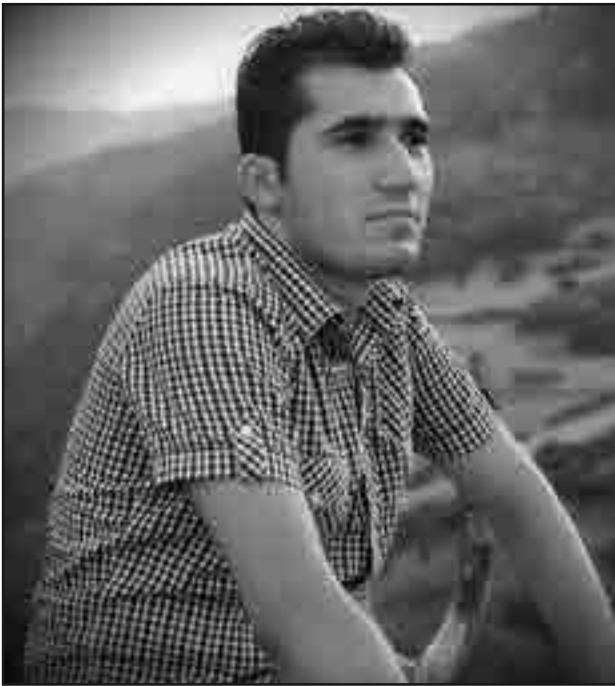
Çoriyon

Im çımı ruje, sıpə ruji kəşədəm,
İ rujədə bə, çand fik az dəşədəm.
Çiç kardəme, nohəxdə vəşədəm,
Həxi bıznon, çımı nomən pok bəbe.
Dılım vordə: Maştənə ruj çok bəbe.

Elmas sutdə dardədə, tobə kardə,
Dışmen kiye, düst kiye, bovə kardə,
Dast bə peye, bə Xıdo lovə kardə:
-Ğiyoməto cəvob bədoş, çok bızın,
Qıno məkə, İlahi ociz məzın!

Imrujnə sor bənə ponə dəvarde,
Bomı baxşə, bomı ənom ki varde?
Zulum bomı, zillət bomı, ğəm bomı...
Çəş kardəon Elmas kəynə bəmarde?!

Xəlifə Siyoli

Rəzzaq Xansıvo

Nəql kardən ki, Tolışi məholondə bə Rüdülə məholədə qıləy Xəlifə jije-dəbən. Əv Səlyoniku to bə Sipirü çı zəminon yol be. Çəy nom Xəlifə Siyoliyebən. İ kərə Penə Nüədi diədə cəmat dı tüki məşğulebən. Siyoli dasədə dastərandə hestbeben, əvən ko kardəbən . Həşi tində vaxt bə. Cəmat votedə ki, boən bışəmon çəştə bəhəmon . Siyoli bəvon votedə ki, şımə bışən, az ome nibəzınem. Xəbə səydən ki boçi ome nibəzıneş ?! Votedə ki, isə ğulduron Kərbəlo tərəfonədə çəmə zəvvoron nav qətəşone. Az bışom bəvon komək bıkəm, çəğın bomem. Cəmat həmmə siredə. Votedən:

-Ha Xəlifə, im çokone bedə ?
Əməni bə ləğ noə?

Siyoli tikəy sərə bəpeş votedə:

-Şımə bışən, az bə nımoji iştəni bərosnem.

Cəmat həni hiç çı votedəni. Vindedən ki, əv bandon kənoku qədə-qədə şedə. Peşo həni əy vindedənin. Əmmo, cəmati dilədə bə i kəs damə bedə votedə:

- Im rüji bınıvıştən, şəş manq dəbəvarde, zəvvoron bomen, bəvonku xəbə bəstemon, qavər Xəlifə rost votedəbu.

Cəmat həmun rüji boştəro ğeyd kardədə. Çəştə xurəki hardedən, tikəy dəvarde bəpeş həmməkəs bo nomoj votero hozo bedə. Nımoj voteyədə adət be ki, bənə İmomi navədə nış-təkəs Xəlifə bedəbe. İmonən çəş kardən ki, bə Xəlifə çıç be nıoməy. İ kərən vindedən ki, Xəlifə iştənış rosini. İmon həmmə bəy diyə kardədən, hiç kəs damə bedəni. İştə nımoji votedən.

Çı hadisəku şəş manq dəvardədə. Zəvvoron omedən. Nüədi əhali iyən co diyon cəmat ki, bə Siyoli im hərəkəti şahidbin əvonən bə zəvvaron peqın omedən. Zəvvoron çı Kərbəloku, iştə ziyarətiku qəp jəydən, cəmatən qüş doydəbe. Cəmati diləo i kəs xəbə səydə:

-Kəlbo, icazə bıdəon şıməku qıləy çı xəbə bıstənom.

Kəlbo votedə:

- Bıvot, çımı balə.

-Kəlbo şımə im Kərbəlo ziyarətədə marağinə hadisə be, ya ne? Kəlbo diyə

kardədə bəştə zəvvorə düston, votedə:

-Marağın çiçə? Əsl mecüz be. Əmə kam mandəbe bə Kərbəlo bərəsəmon bəçəmə nav i dastə ğuldur beşe. Əməni kışte pidəşonbe. İ kərən vindemone ki, osmon, həvo qırd siyo be. Avəku qıləy odəm eşe. Bedəbe zıne ki, im odəm çı tülinə ko kardə vırəo omedəbe. Çəy lınqon tülünbin. Əmmo, işte sifətiş edoəbe. Çəy çəşon çəmə yodədən. Çəy dastədə dastərandə hesbe. Əy deştə dastərandə ğulduron tojnişe. Əvonış çok-çoki kuşəşe, bəmən ro doşe. Əmə bəyku xəbə səməne ki, işti nom çiçə ? Votışe ki, çımı nom Xıdo bəndəye. Əv bə çəmə məholi odəmi oşedəbe, çəy sədoən, çəy zıvonən. Peşo əv şe çəmə çəşi navədə qınbe. Deəmənə qıləy merd hestbe. Əv Bokuədə jiyədə. Hətto, bəçəy oləti çı həmun odəmi tül dəsüə bəbe. Ə odəm ve şo be, votşe ki, im oləti hiç vaxt şonobədom, im tülən obəğətem. Pəydo bıkən ə Bokuji,əv bəşme bəvote.

Cəmati həmmə bəyəndi diyə kardışe. Vindışone ki, rost votedə. Məcliso beşe cəmat votedə ki, hiç kəs im sıri hiç vırədə nıvoto. Çəvon dılədə i kəs votedə ki, az maşki şedəm bə Buku, ə merdi pəydo bəkam. Diyəkəm, bə tülü hiç bovə kardənim. Maştənə rüjədə ə odəm bə Buku şedə. Oxoy de zülmi zəvvori pəydo kardədə. Zəvvor həmun sıxanon təsdiğ kardədə iyən oləti nüşo doydə. Oləti səpe dasi riz hestebən. Im divoj votedə ki ,əv odəm çəmə diədə jiyə Xəlifəye. Zəvvar bəmedə votedə

ki, zəvvaron dılədə hiç kəsi əviş nıvindişe. Əmmo, ə işti votə odəmi dason riz (tülinə) çımı oləti səpebe. Bə zəvvaron nüşo nıdome ki, miku bəstən. Ğəsto votime ki, tül itkəye, əmmo, əv dasi rize. Diyovij votedə ki, şey bıdə bəmi, çəmə məholdə nüşo bədom. Zəvvor votedə imi bırosın bə həmun odəmi, bə hiç kəsən nüşo mədə. Nüşo bıdoş bevəc bəbe iyən çımı Kərbəlo xahişi püç bəkardəş . Diyovij im oləti zəvvoriku səydə bə Tolış vardədə. Siftə bə tük kardə Siyoli nezə odəmon nüşo doydə, həmmə kəs bovə kardədə. Im hadisə Rüdılə məholdə pev-lo bedə, har kəs çı hadisəku xəbədo bedə. Se rüj dəvarde bəpeş Siyoli bə Xıdo rəhmət şedə. Cəmati hol ve bevəc bedə, im tülinə oləti bə Siyoli zoəon nəvəon doydən. Im olət çəmə toyfədə oğətə bedəbe. XX əsri siftə vaxtonədə çəmə tobyə merdon həmun tülinə olətişon bə Nəcəf bardışone ki, SSR əy məhv nıkə. Vəyo bəştə avlodon doşone ki, əy oğəton. Bə vaxtonədə Siyoli mecuzon, Xəlifə hekayəon ve bən. Imən çəvono qıləy.

Im nəğili tobiyədə ve kəs zinedə. Çımı co forməşən heste. Di piəmerdon, siprişon hamsiyə di siprişon imi hejo qəp jəydəbin.

Qəp jəkəs : Yədulla Xansıvo, bəyro qəp jəkəson-çəy nənə Xədicə dodo iyən çəy dədə Məşə Rəcəb .

**Bə ğələm səkəs :
Rəzzaq Xansıvo**

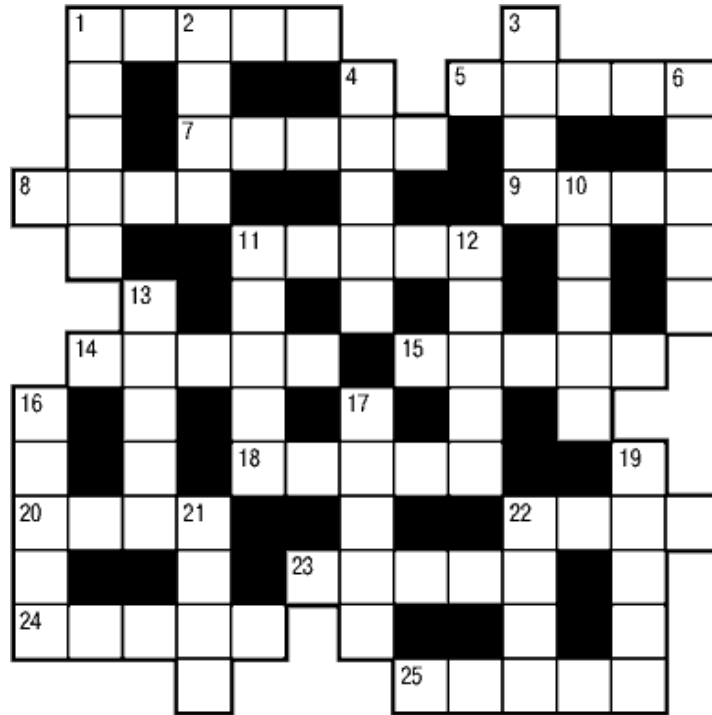
Samir İmanov 1981-cil il avqustun 27-də Sumqayıt şəhərində anadan olub. "Serebral İflic" və "Hemofiliya" xəstəliklərindən əziyyət çəkir və 1-ci qrup əlidir. Təhsilini "Sumqayıt Şəhər Evdə Təhsil Məktəbi"də alıb. Əlilliyi olan insanlardan bəhs edən bir neçə kitabın müəllifidir. Bir çox yazı müsabiqəsinin qalibidir. Dəfələrlə Fəxri Fərman, Diplom və digər mükafatlarla təltif edilib. Əlillik faktoru üzrə ixtisaslaşmış Qeyri Hökumət Təşkilatlarında müxtəlif vəzifələrdə çalışıb. Əlilliyi olan insanlara qarşı etiket qaydalarından bəhs edən qısa filmin ssenari müəllifi və rəhbəridir. Əlilliyi olan insanlar üçün yazılmış himnin sözlərinin müəllifidir. Fiziki məhdudiyətli insanlar üçün yaradılmış "www.qartal.org" saytının rəhbəridir. Ailəlidir, bir oğlu var. Devizi: "Fiziki vəziyyətin necə olursa-olsun, ÖZÜNLƏ FƏXR ET" Mail adresi: qartalorg@mail.ru

REAL ƏHVALAT

Rasimin gözü televizorda olsa da, fikri saatın yanında idi. Babası dünən söz vermişdi ki, bu gün saat ikidə gəlib, onu gəzməyə aparacaq. On iki yaşlı Rasimin ən sevdiyi şey babası ilə gəzməyə getmək idi. Çünki həmin gün xeyli əylənirdi. Babası onu şəhərin gəzməli-görməli yerlərinə aparır və ona müxtəlif hədiyyələr alırdı. Saat iki olmasına baxma-

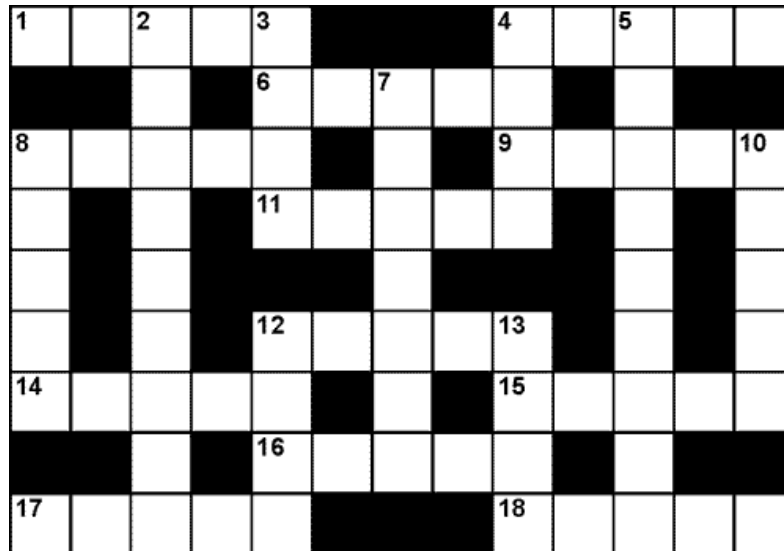
yaraq, baba gəlib çıxmaq bilmirdi. Dəqiqələr irəlilədikcə Rasimin həyəcanı daha da artırdı. Yerində qərar tuta bilmir, tez-tez pəncərədən həyəətə boylanırdı. Nəhayət, saat üçün yarısı babasının gəlişiyə hər şey öz qaydasına düşdü. Evdən çıxarkən baba soruşdu: Əvvəl hara gedək? Zooparka. Babasıyla gəzinti Rasimin ürəyi istədiyi kimi gedirdi. Bir neçə dəfə zooparkda olsa da, hər dəfə bura gələndə sanki nağıllar aləminə düşürdü. Vəhşi heyvanlara tamaşa etdikcə, özünü gah Mauqliyə, gah da digər cizgi film qəhrəmanlarına bənzədirdi. Zooparkda heyvanlara tamaşa etdikdən sonra, babası onu geyim dükanına apararaq şalvar və köynək aldı. Sonra əyləncə mərkəzinə gedərək, doyunca əylənəndilər. Rasim bərk acıdığını hiss etdi və babasıyla birgə kafələrin birinə yollandılar. Qarnını doyurub parkdakı oturaqlardan birinə əyləşən Rasim babasının aldığı dondurmaları yeməyə başladı. Bir xeyli keçmişdi ki, 45-50 yaşlarında kök bir kişi Rasimin babasına salam verərək, onların yanında əyləşdi. Rasimin başını sıgallayıb dərinə nəfəs alaraq dedi: Bu gün çox gözəl hava var. Adamın könlü açılır. Dondurma yeyə-yeyə, parkdakı insanlara tamaşa edən Rasim birdən əlini irəli uzadıb dedi: Baba çolağa bax. Deyəsən, biz tərəfə gəlir. Babası Rasimin göstərdiyi tərəfə baxaraq, əlil arabasında parkda gəzişən ortayaşlı oğlanı görüb dedi: Ona çolaq demə, ağıllı nəvəm. Eşitsə, xətrinə dəyər. Niyə xətrinə dəyər ki? – Rasim çaşqınlıqla soruşdu. – Bəs nə deyim? Əlilliyi olan insan de, fiziki məhdudiyətli insan de, ya da əngəlli insan de. Amma heç vaxt bu cür insanları görəndə "çolaq", "şikəst", "topal" kimi sözlərdən istifadə etmə. Gözləri görməyən bir insan haqqında danışanda "kor" yox, görmə əngəlli insan de. Bunu yadımdan çıxartma mənim ağıllı nəvəm, "əlil" fiziki problem səbəbiylə hərəkət qabiliyyəti məhdudlaşan şəxsdir. "Əlillik" isə insanın hərəkətini əngəlləyən və ya məhdudlaşdıran bir anlayışdır. Baba, niyə "çolaq", "şikəst" sözləri bu insanların xətrinə dəyir ki? – Söhbət get-gedə Rasimi maraqlandıрмаğa başlamışdı. Çünki bu sözlər qədim zamanlardan bu günümüzdə kimi məhz təhqiredici ifadələr kimi işlənmişdir. Əgər bir nəfər öz işini natamam görərsə, məsələn,

KROSSVORD

HORIZONTAL: 1. Osmoni cism. 5. Qam. 8. Pərəndə kəy. 9. Sokit. 11. Əlovə, vey. 14. Tikə, mutə. 15. Boho. 18. İd. 20. Nimdoşt, parçə. 22. Ovşom, astovə. 23. Məşəl. 24. Hol. vəziyyət. 25. Diy yol.

VERTİKAL: 1. Peşoməy. 2. Mu ərand 3. İtaliya paytaxt. 4. Cahən, aləm. 6. Bəxtiyar..., şair. 7. Hekoyə. 10. Vişə həyvən. 11. Bum. 12. Kırt. 13. Farsı, Urusi. 16. Ovanq, hay-huy. 17. Ğohum, əğil. 19. Vəhşi. 21. Nodon. 22. Rəğəm.

HORIZONTAL: 1. Liğmon. 6. Məlum, əyon. 8. Miraj. 11. Zənqin. 12. Zine-zine karde. 14. Xan, əmir. 15. Pəlu. 16. Rəğəm. 17. Din. 18. Dəsmol.

VERTİKAL: 2. Liki diy. 3. Etibor, inom. 4. Xəlğ. 5. Varan. 7. Şimal. 8. Ovinə dəmon. 9. Zəhərinə həyvən. 10. Əşivo pərəndə. 12. Bərk. 13. Şəy, şavlo.

Hozo kardəkəs: Aytən Eyvazon